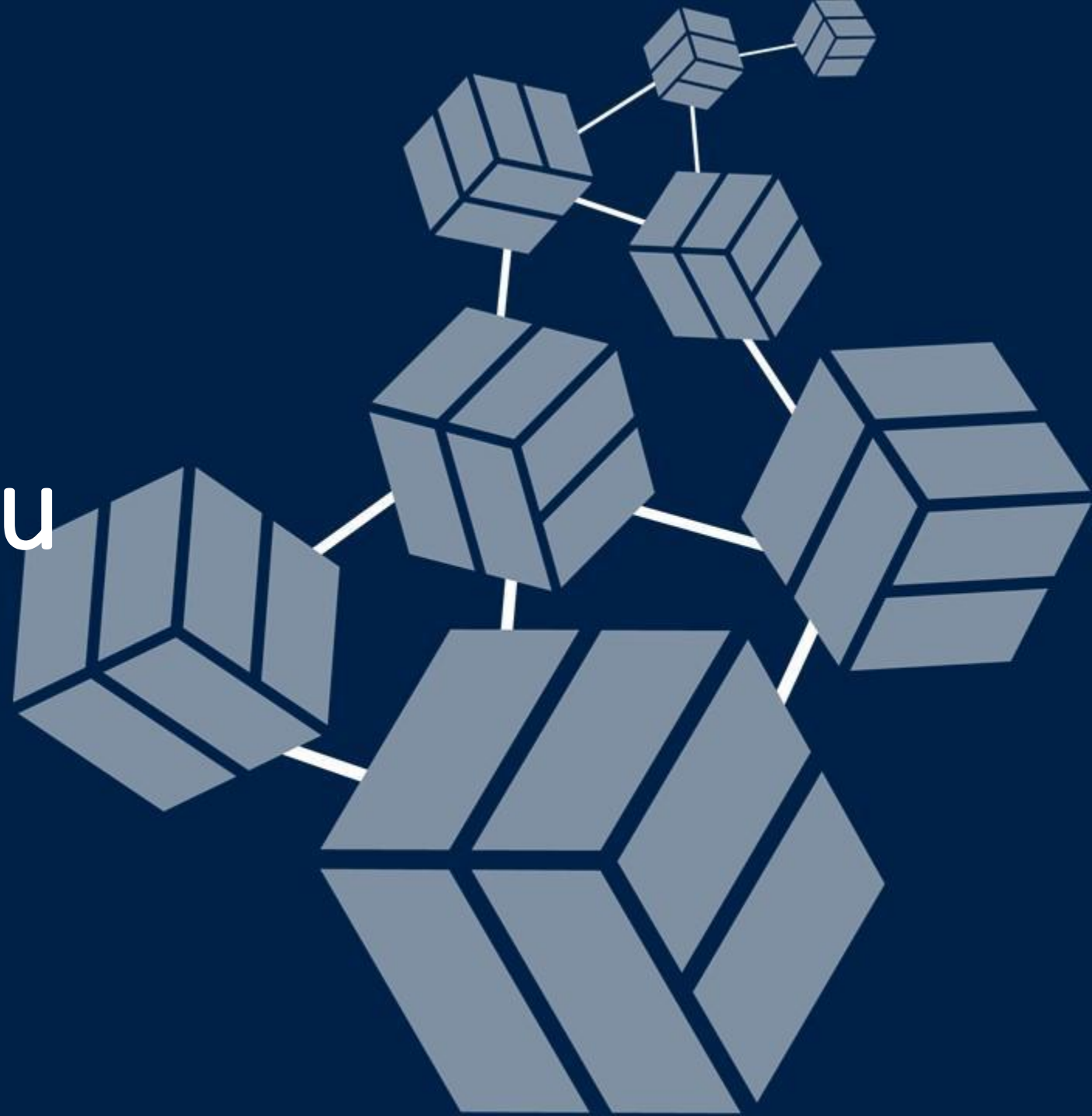

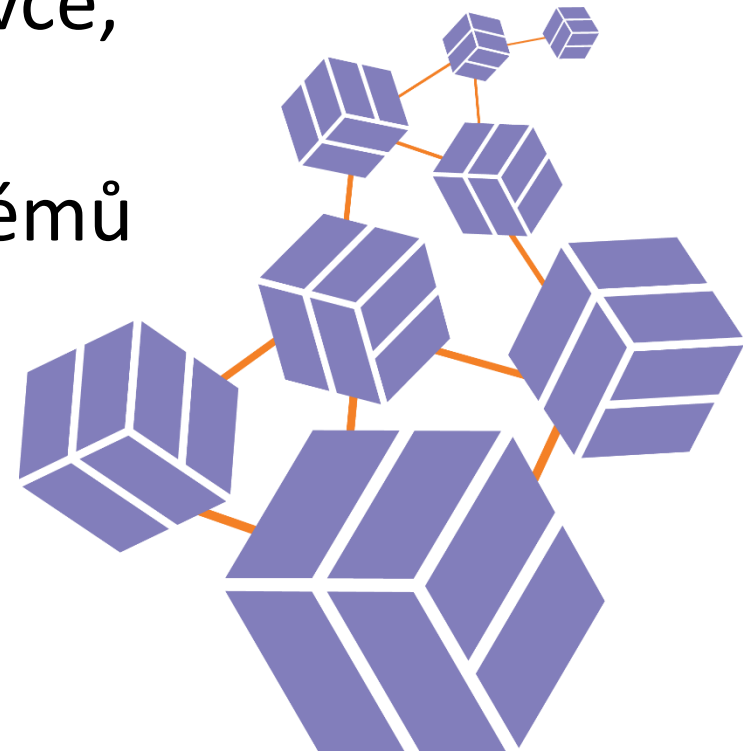
Úvod do systémového myšlení a mapování systému

28. dubna 2023

Co nás dnes čeká?

- 1) Check-in
- 2) Úvod do systémového myšlení
- 3) Nástroje pro mapování systému (model ledovce, 5R framework)
- 4) Využití nástrojů pro mapování a řešení problémů v naší oblasti
- 5) Reflexe

UNIVERZITA
KARLOVA

Map the System 2023

Oxfordská soutěž
na Univerzitě Karlově

Oxfordská soutěž Map the System na Univerzitě Karlově

Systémové myšlení

Náš svět je tvořen komplexními systémy. Pro úspěšné řešení je důležité co nejlépe poznat systém, ve kterém se pohybujeme.

Evaluace pro strategické učení

Evaluace nastavuje naší práci zrcadlo. A teprve, když se podíváme realitě do očí, můžeme začít měnit naši práci k lepším výsledkům.

Využití evidence

Pojďme využít dostupné znalosti a data nejen o problémech, ale i o přístupech k jejich řešení.

Otevřená spolupráce a kolektivní dopad

Bez spolupráce nemůžeme čelit výzvám současného světa ani komplexním problémům kolem nás. Společně jsme silnější.

IMPACT
ACADEMY

Česká republika

[Kdo jsme](#)

[Co děláme](#)

[Novinky](#)

[Pro Ashoka Fellows](#)

[Kontakty](#)

[Zapojte se](#)

CS

Jak odstartovat systémové změny

Vydejte se s námi na krátkou cestu pro všechny začínající i zkušené changemakery!

ŽIVOT⁹⁰

S NÁMI SAMI SEBOU

NADACE
NEZISKOVKY.CZ

Nadace OSF

ASPEKT_{Z.S.}

TILIA
IMPACT
VENTURES

Centrum
NODIKA

GREENPEACE

LATA

RSJ Foundation

Nadace
Karla Janečka

 NADACE
ČESKÉ SPOŘITELNY

 Sue
Ryder

VIA CLARITA

- **Systemová změna**
- **Teorie změny**
- **Evaluace**
- **Komunikace společenského dopadu**
- **Nadační filantropie**

**Most z obtížné situace do bezpečí
může někdy potřebovat každý z nás.
I v Praze.**

**SOCIÁLNÍ
NADAČNÍ
FOND**

Hlavního města Prahy

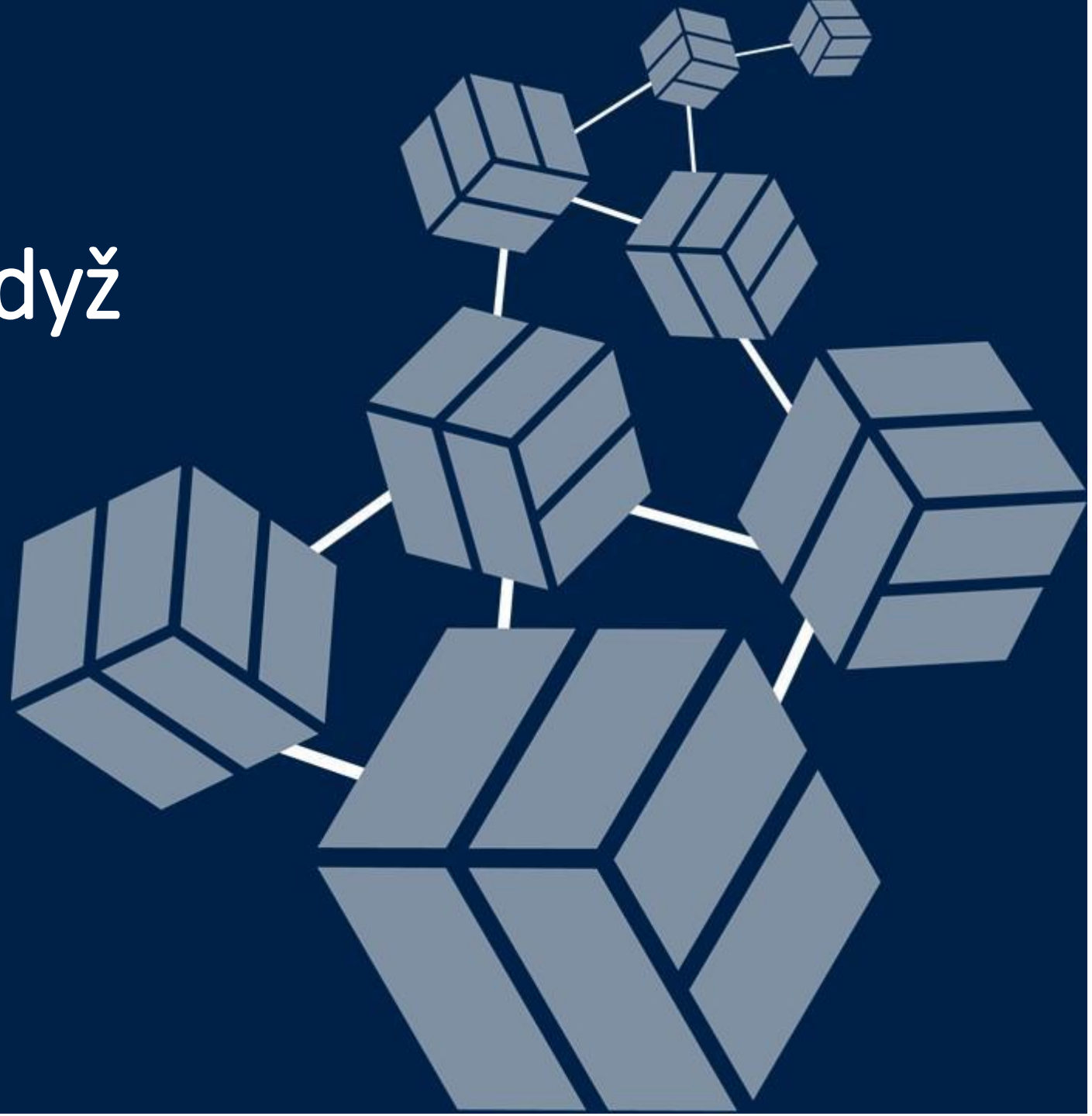
Check-in

1) **VAŠE JMÉNO**

2) **Jaká je vaše role v organizaci / váš vztah k dnešnímu tématu?**

3) **Jak se dnes cítíte?**

Co se vám vybaví, když
se řekne „systém“?

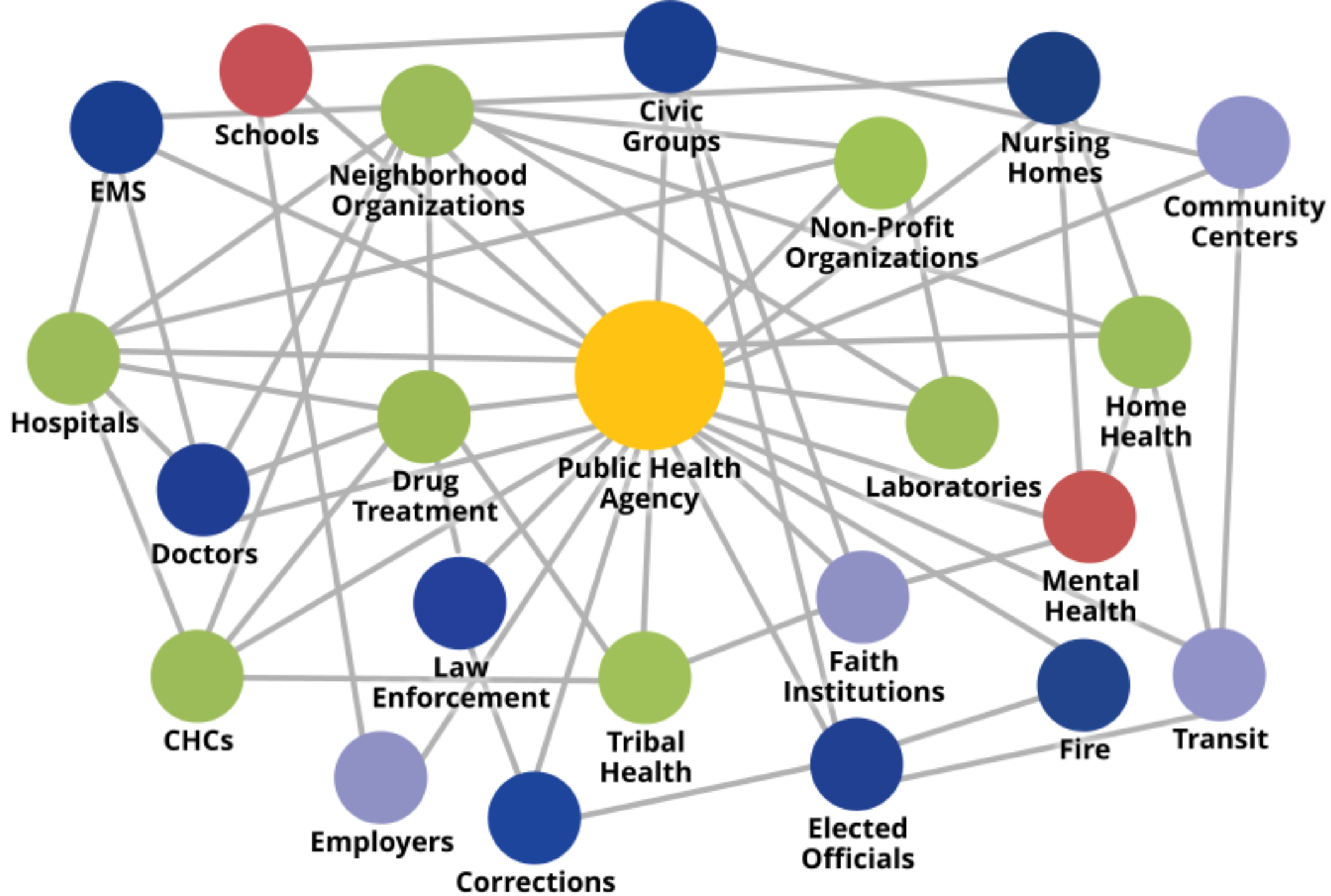

*Základní škola
Dalovice*

System je...

... soubor vzájemně propojených prvků organizovaných proto, aby plnily určitou funkci nebo dosahovaly určitého cíle.

(Donella Meadows)

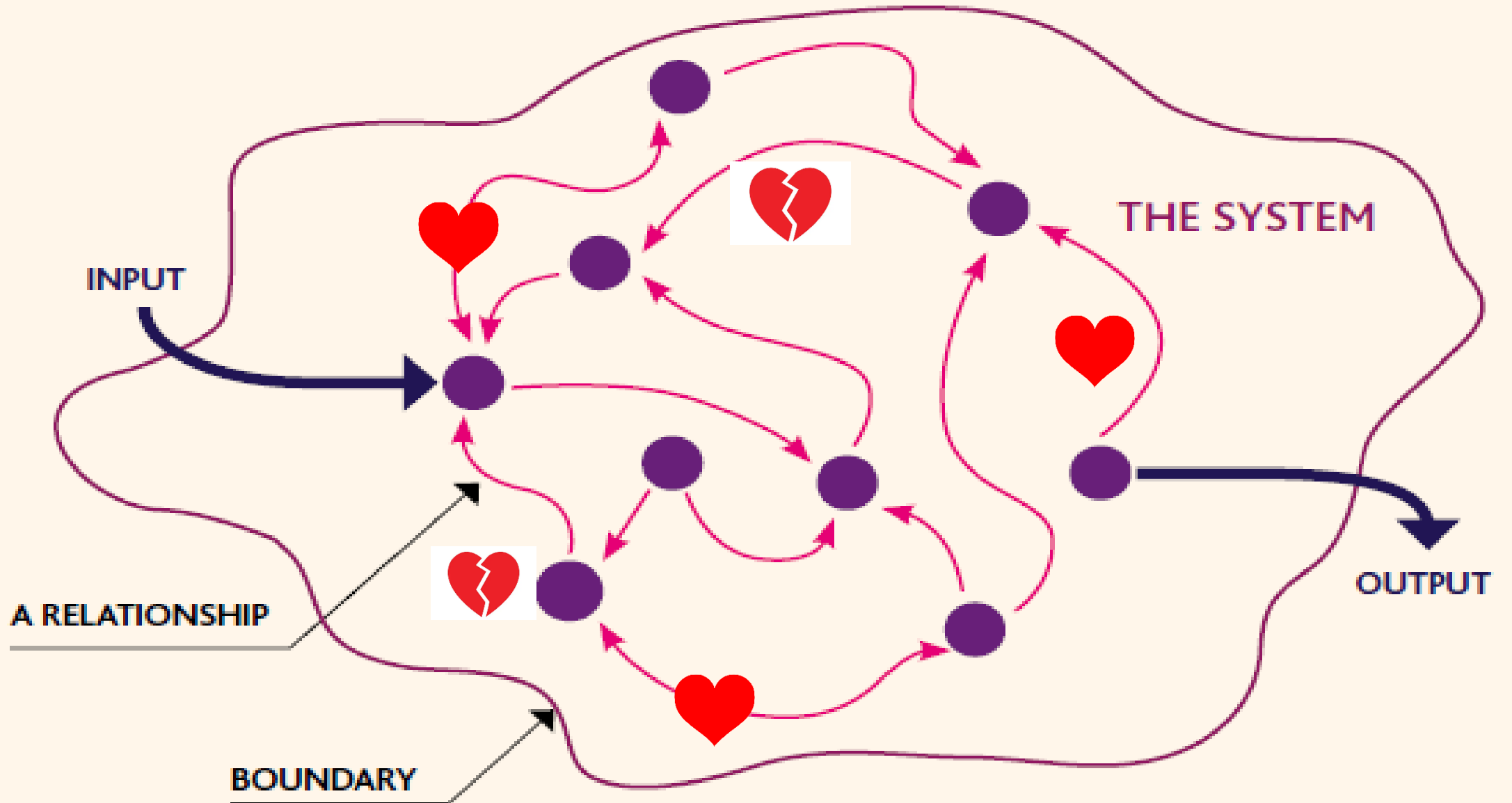
Co je to systém?

- Organizovaný za určitým účelem /funkcí
- Více než jen soubor částí (interakce, chování)
- Všichni jsme součástí systému = žádní systémoví „outsideři“
- Komplexita

Např.

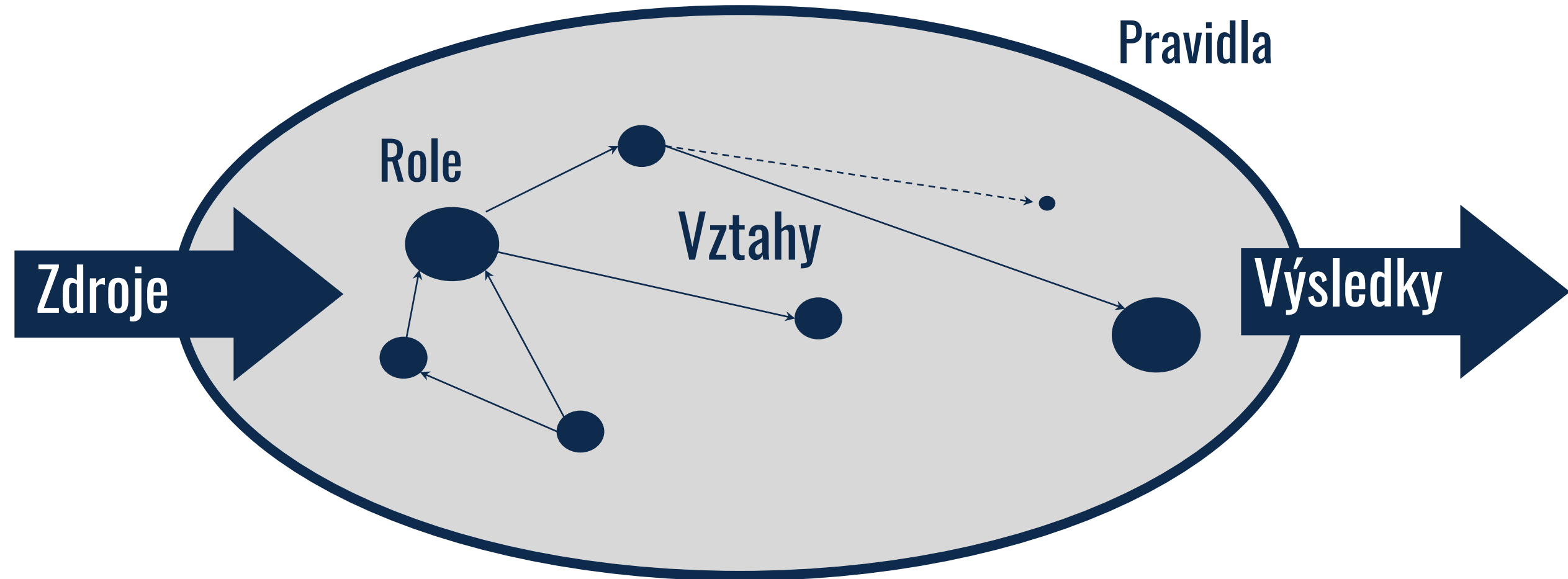
- Rodina, škola, les, vzdělávací systém, korálový útes

THE ENVIRONMENT

Do prostoru!

5R FRAMEWORK

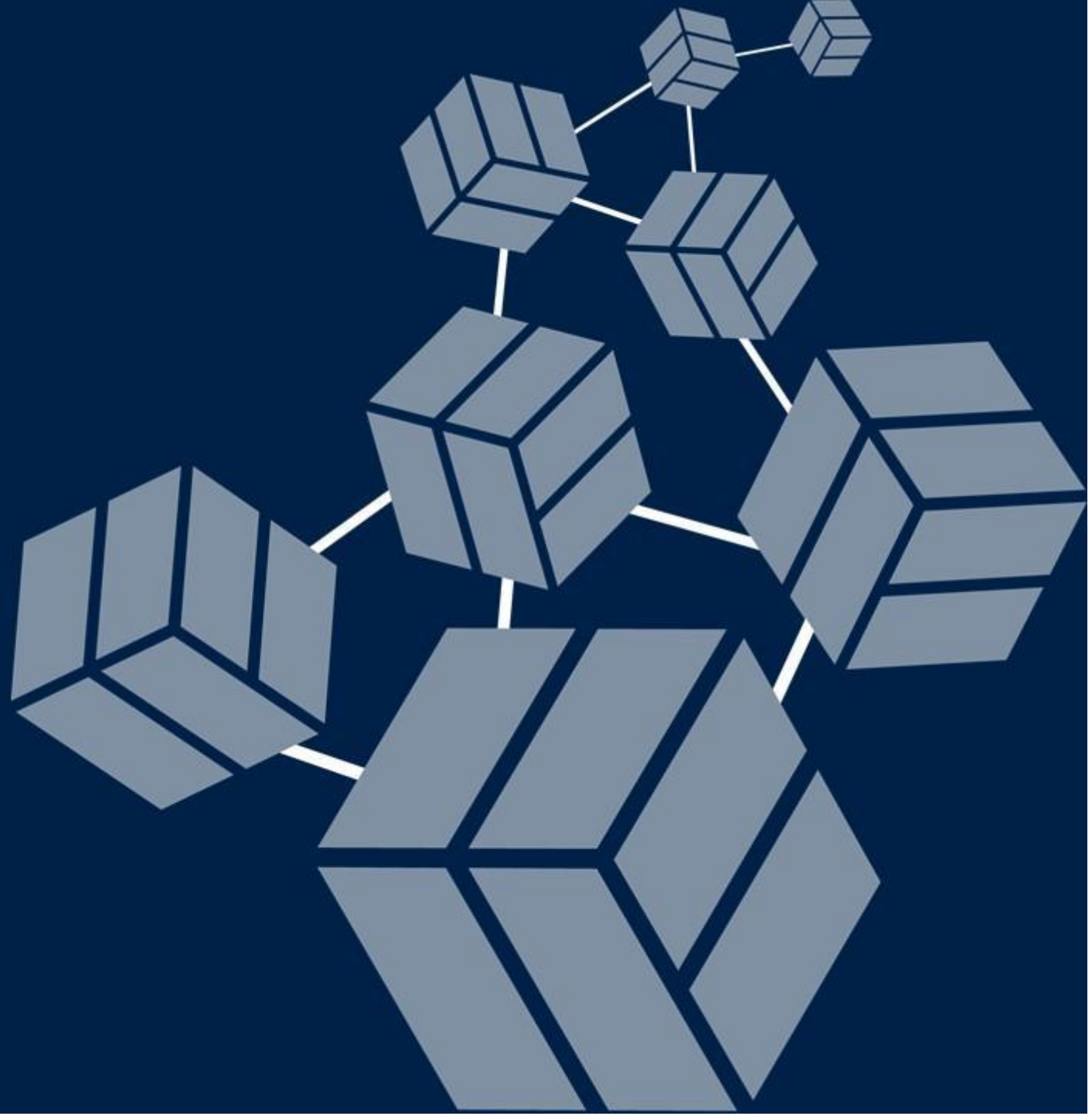

Komplexní systémy

- Aktéři na sebe vzájemně reagují
- Různé zájmy a hodnoty aktérů
- Auto-imunitní reakce (odolávají změně)
- Schopnost adaptivity i návratu k původnímu stavu
- Nefunguje lineárně = nepředvídatelnost (nejisté výsledky)
- Systémy spíše **narušujeme než měníme** a následně se snažíme podpořit jejich reorganizaci do více žádoucího stavu /konej, podívej se co se stalo, reaguj/
- Překrývají se s jinými systémy
- Neustále se vyvíjí a mění

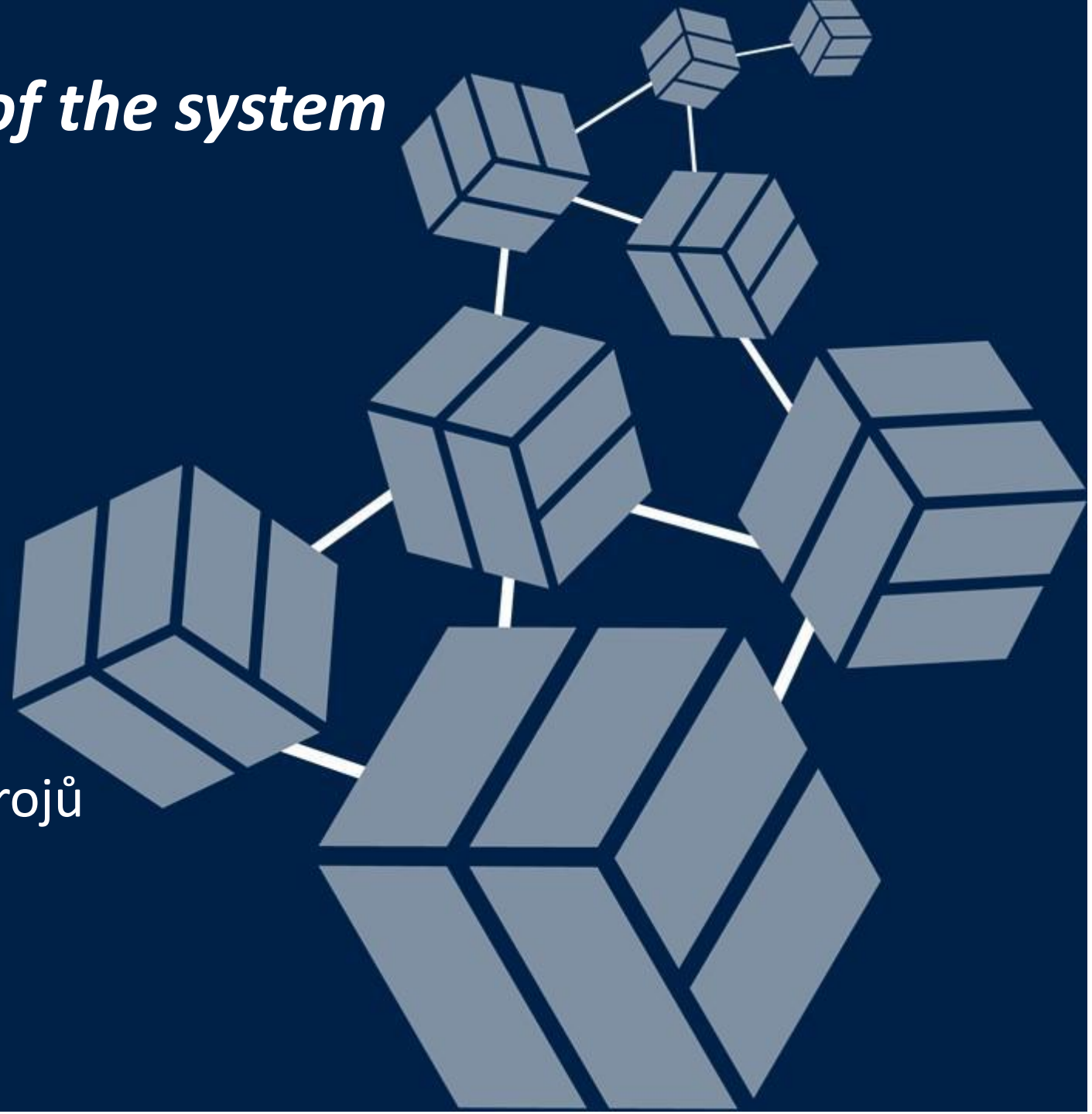
Vaše otázky?

*„We all produce the result of the system
that we do not want.“*

Donella Meadows

Klimatická změna –
spotřebovávání neobnovitelných zdrojů
-- food waste

Co je systémové myšlení?

- Nejen soubor metod a nástrojů, ale také „filosofie“ – způsob náhledu na svět
- Vědomí, že za jevy, které se vyskytují v našem světě jsou struktury a modely, které je ovlivňují
- Uvědomění, že naše chování a jednání může mít důsledky, které nedokážeme vždy dohlédnout
- Diagnostický nástroj

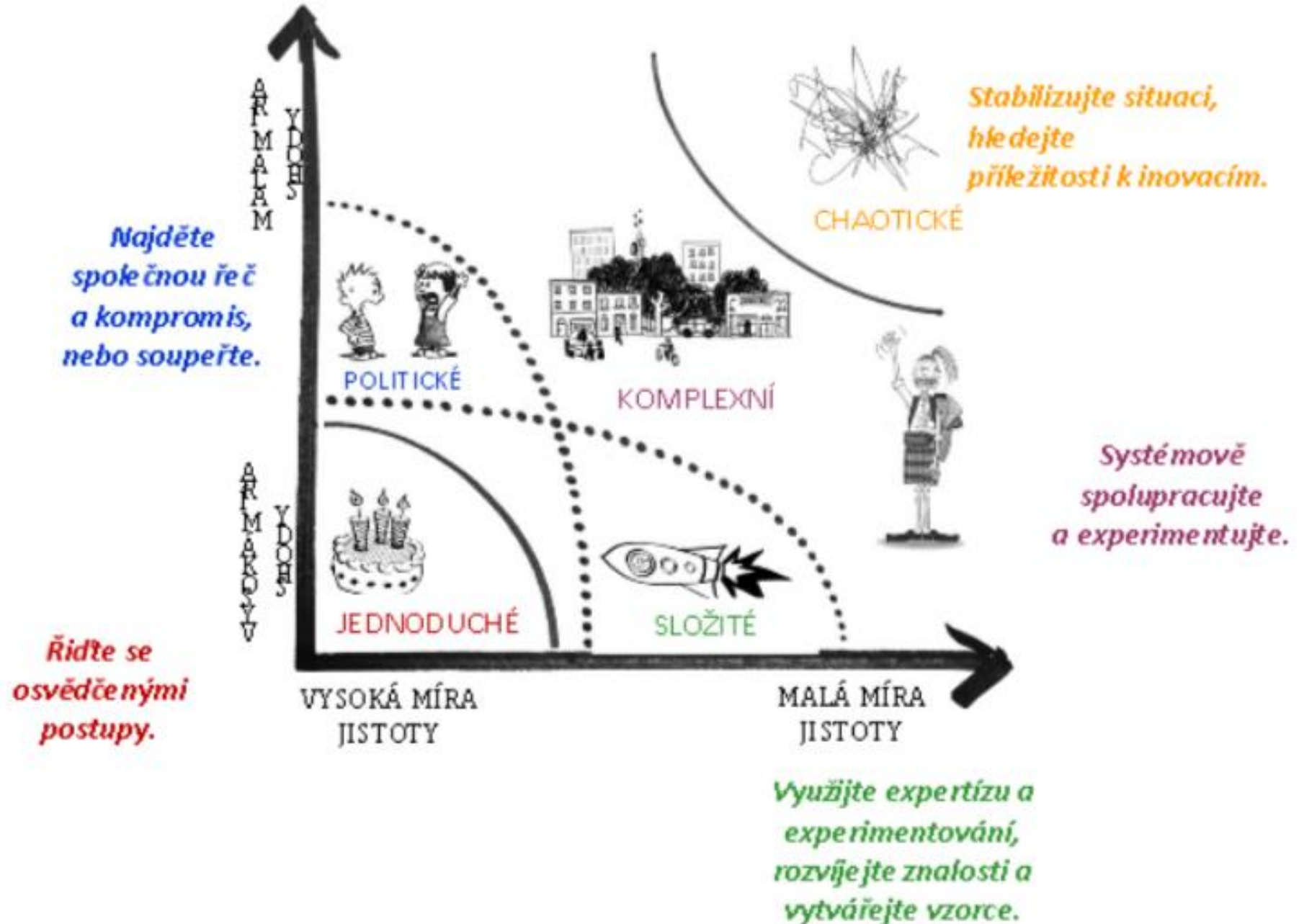
Diagnostický nástroj

- Pomáhá prozkoumat problémy komplexněji a důkladněji před volbou konkrétního řešení
- Pomáhá nám více naslouchat a klást si lepší otázky než uděláme závěry
- V pozorování dat a událostí se snaží nacházet vzorce chování i „skryté“ struktury, které pohání tyto vzorce a jevy
- Díky porozumění nefunkčním strukturám pomáhá nacházet déletrvající řešení na chronické problémy

Proč se nám může hodit *systemové* myšlení?

Klíčové problémy, kterým čelíme jsou komplexní!

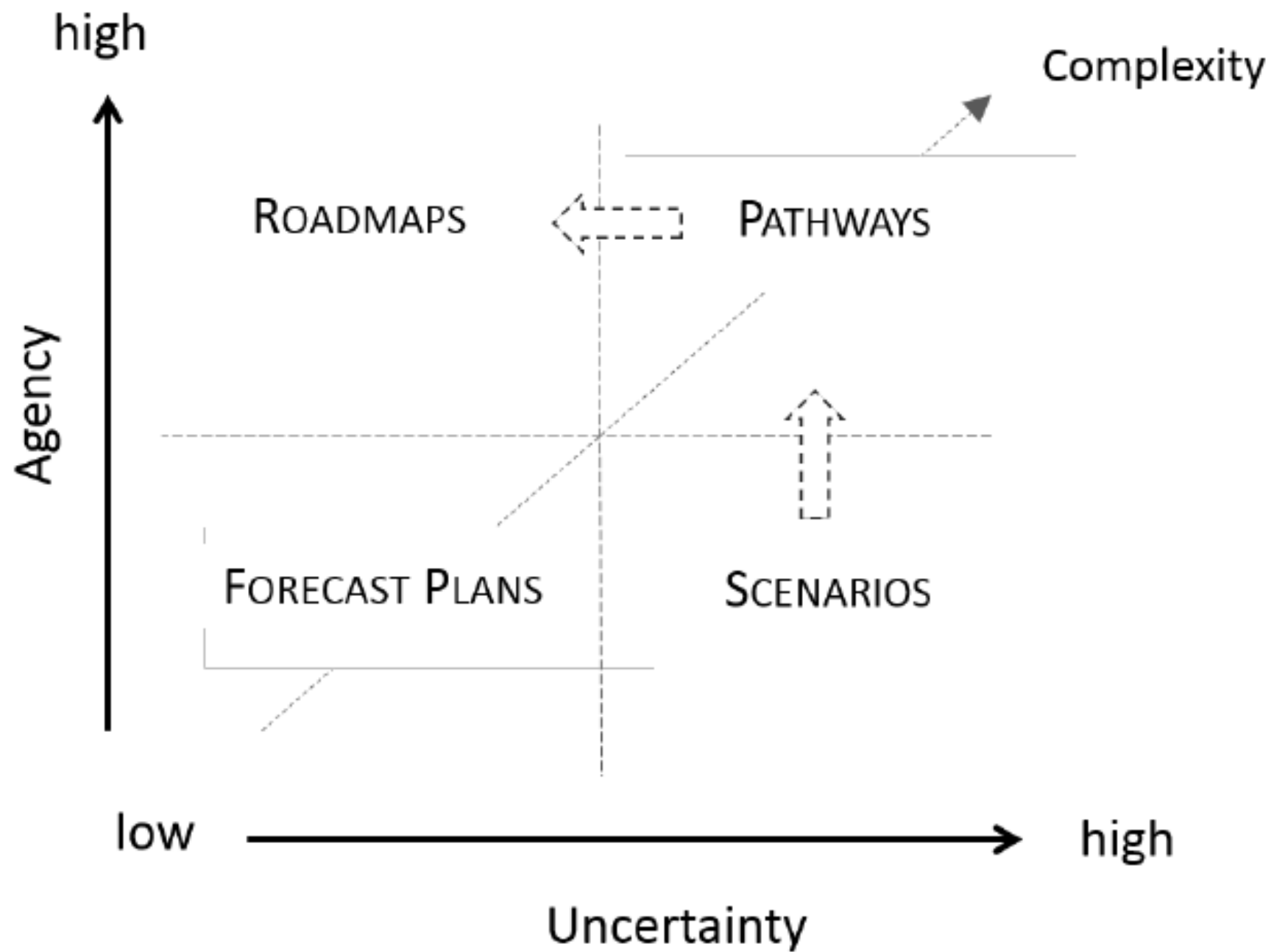
Typologie problémů

Řešíme-li komplexní problémy nevhodným přístupem, k čemu to vede?

PŘÍSTUP	ČINNOSTI
Jednoduchý	Nenasytná touha po „osvědčených postupech“; fragmentované a šablonovité přístupy.
Složitý	Nedostatek dat, času, zdrojů nebo expertízy; neustálé plánování; podrobné plány, které jsou pak nerovnoměrně realizovány a bojíme se je přehodnotit.
Politický	Démonizace ostatních aktérů; nepřiliš účinné kompromisy.
Chaotický	Vyhýbání se problému, snaha „nastolit“ řešení.

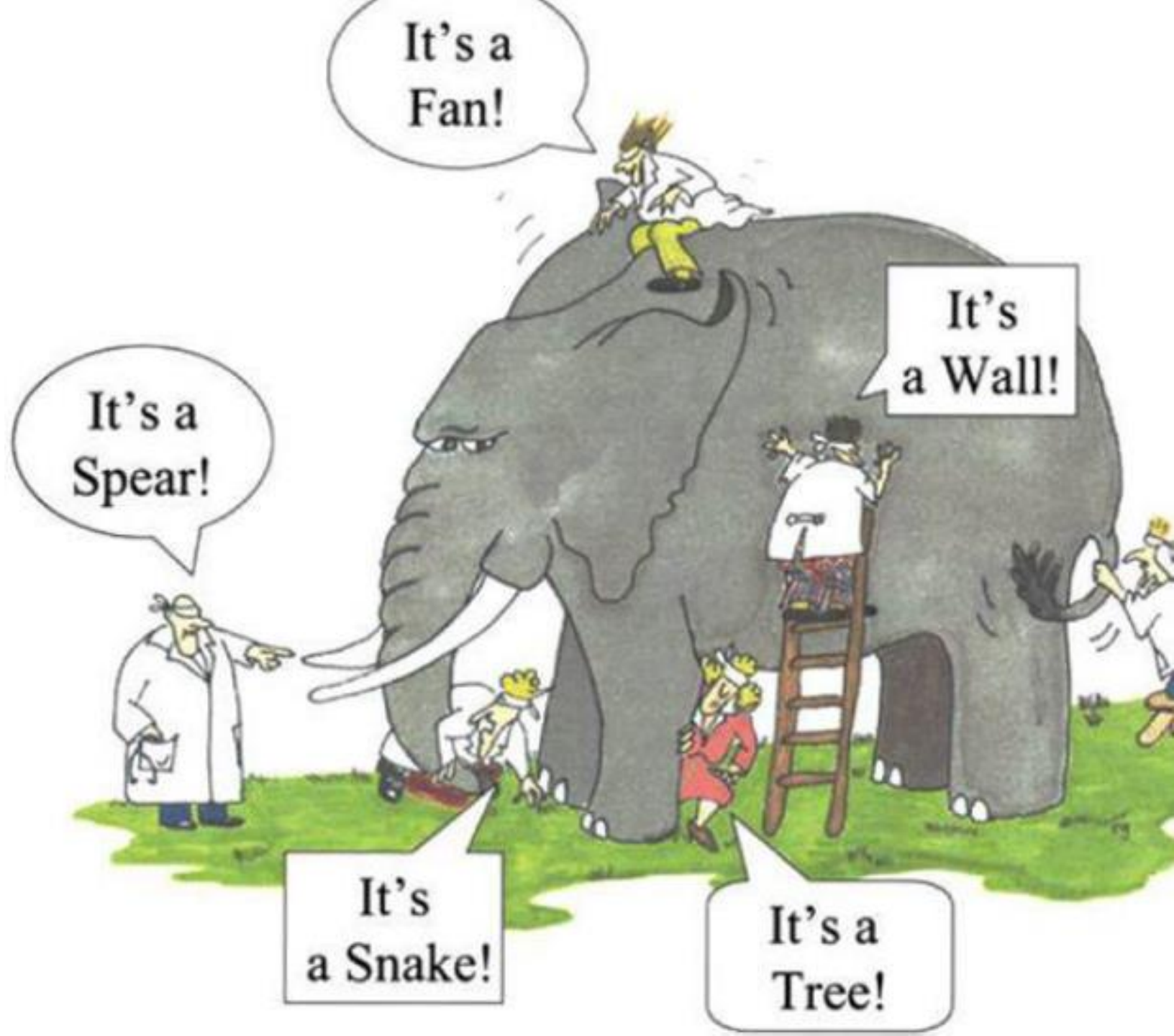

Proč se nám tedy může hodit systémové myšlení?

- Rozšiřuje škálu možností k řešení problému
- Pomáhá pojmenovávat problémy novým a odlišným způsobem
- Umožňuje nám dělat informovaná rozhodnutí (naše akce mají vliv na systém)
- Pomocí nástrojů umožňuje lépe popisovat a komunikovat naše porozumění systému, zejména v týmech a organizacích

Zoom in

Zoom out

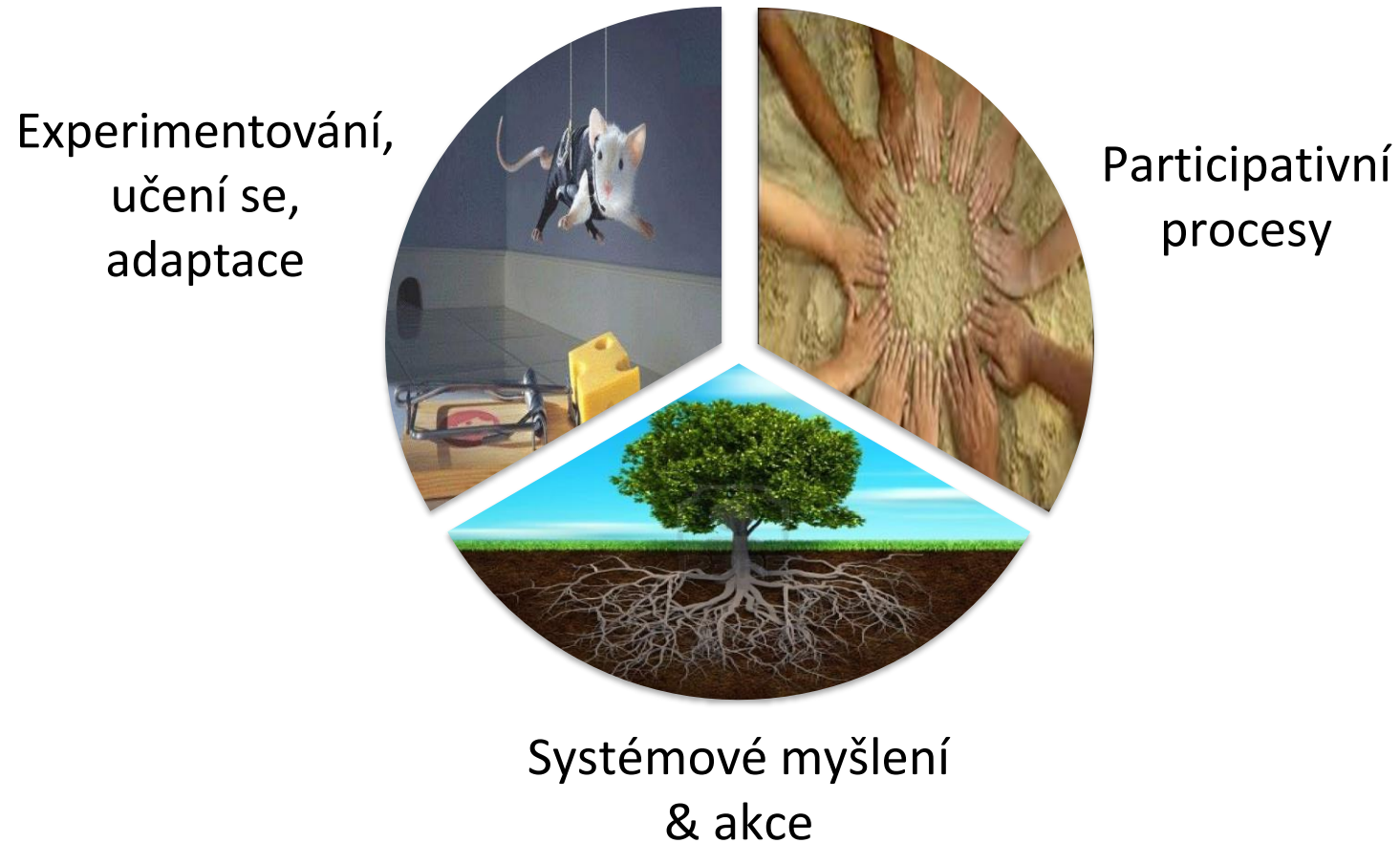

Kdy můžeme systémové myšlení využívat?

- Problém, který se snažíme řešit, je zásadní
- Problém přetrvává delší dobu, nevyskytl se jen jednou
- Lidé před námi se již snažili problém řešit, prozatím neúspěšně
- Je možné zjistit historii problému a jeho vývoj v čase

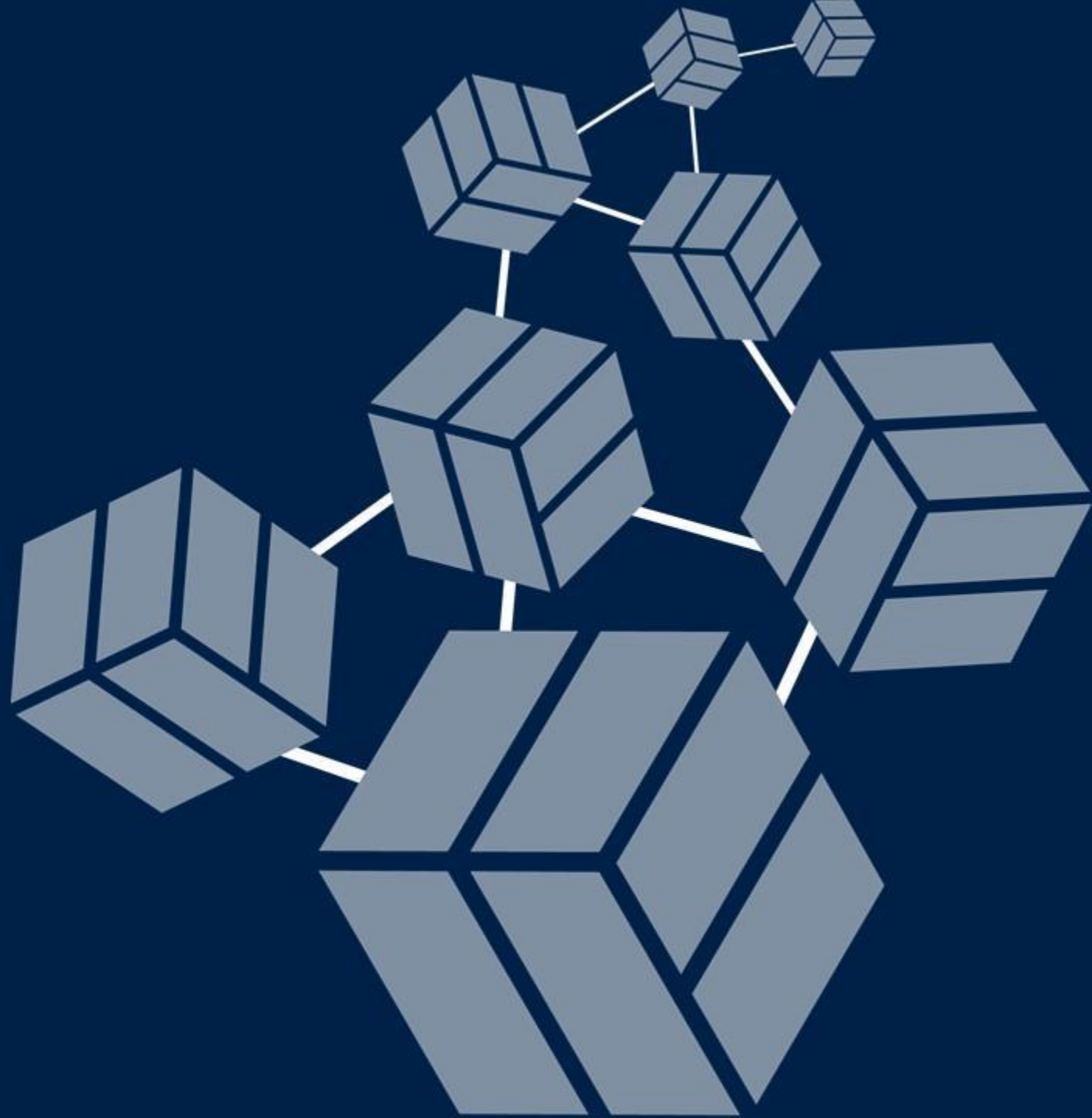
Komplexní problémy vyžadují adaptivní – nikoli lineární – řešení

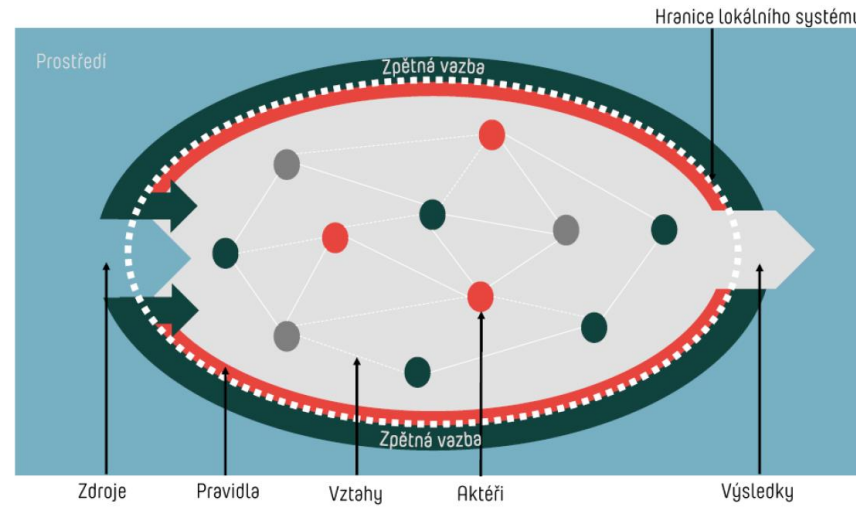
Vaše otázky?

Nástroje na podporu systémového myšlení I.

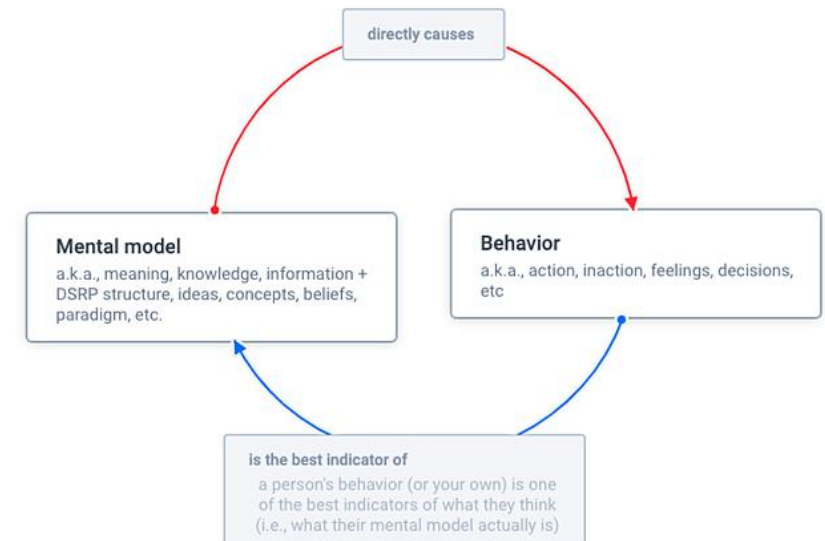
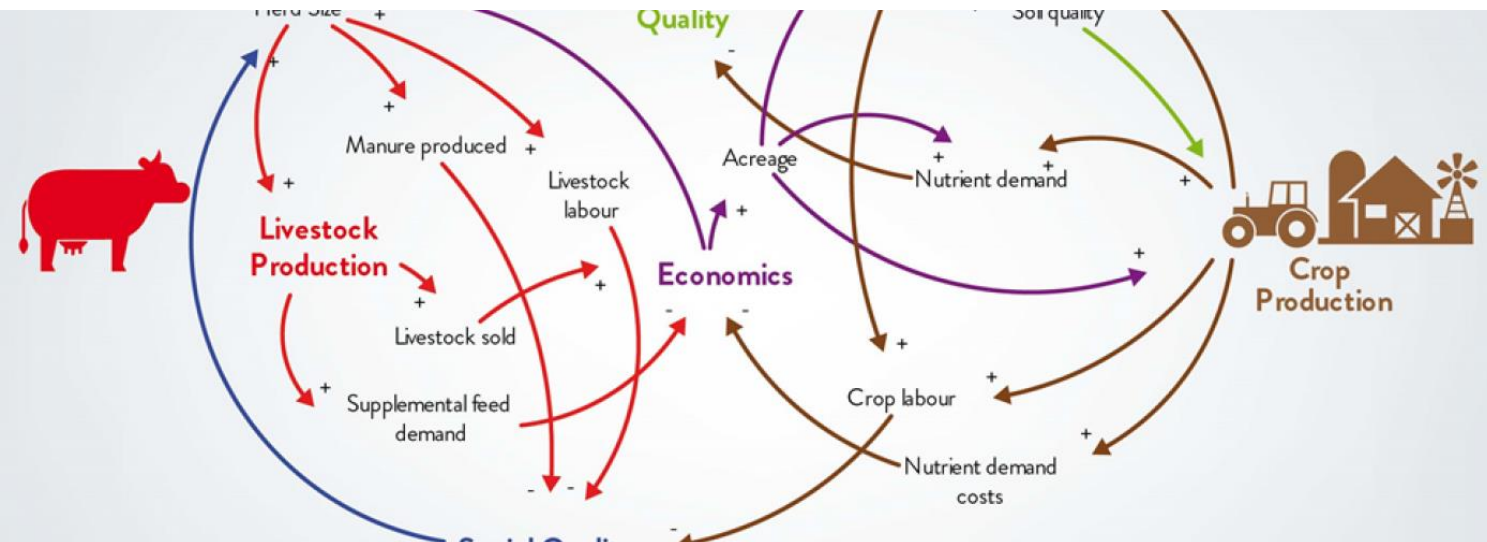
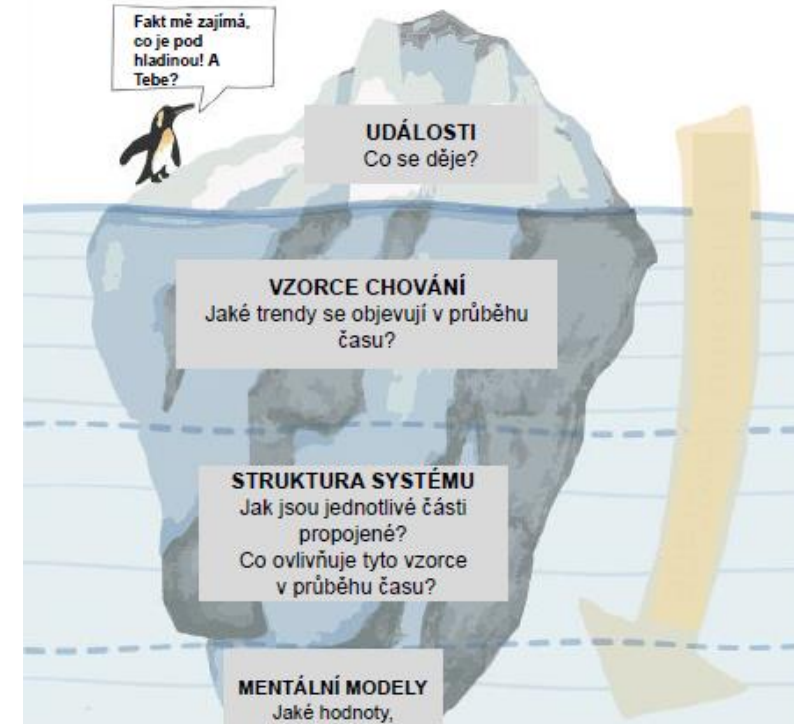
Jak můžeme systém popsat a zmapovat?

Zdroj: THE SRS FRAMEWORK IN THE PROGRAM CYCLE

Preložila **IMPACT ACADEMY**

MODEL LEDOVCE

MODEL LEDOVCE

Fakt mě zajímá,
co je pod
hladinou! A
Tebe?

UDÁLOSTI
Co se děje?

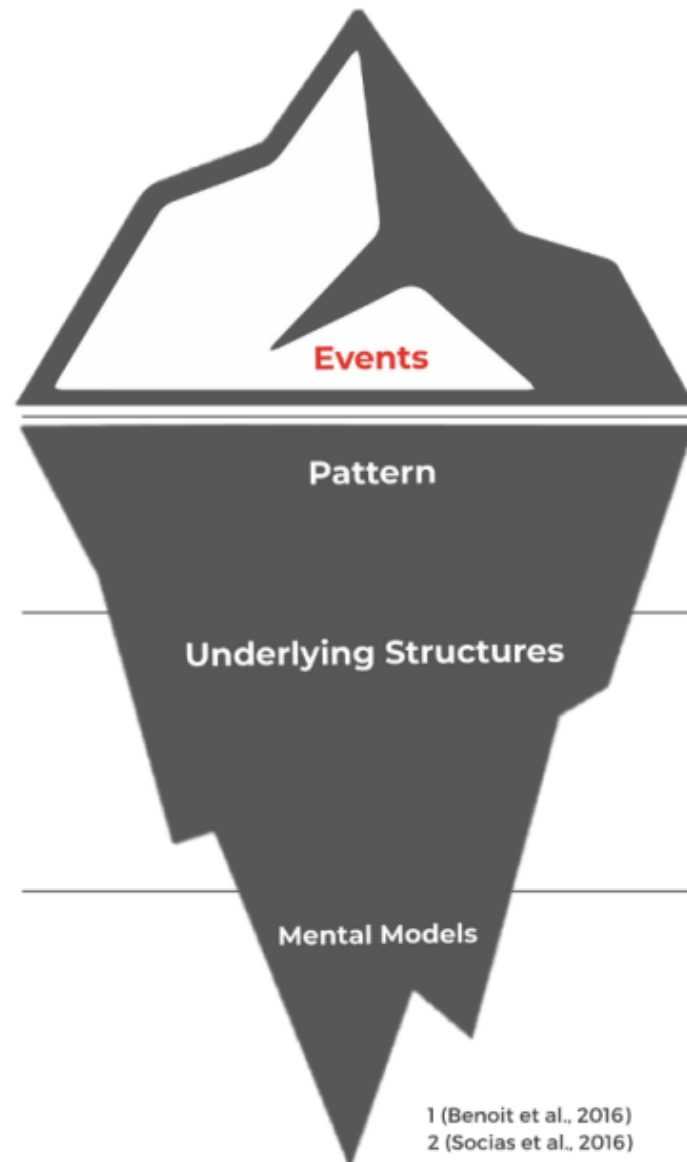
VZORCE CHOVÁNÍ
Jaké trendy se objevují v průběhu času?

STRUKTURA SYSTÉMU
Jak jsou jednotlivé části propojené?
Co ovlivňuje tyto vzorce v průběhu času?

MENTÁLNÍ MODELY
Jaké hodnoty, předpoklady a přesvědčení formují systém?

PROBLEM LANDSCAPE

WHY DO SEX WORKERS FACE UNEQUAL ACCESS TO HEALTHCARE?

40% of sex workers reported having **unmet healthcare needs**¹

70% of sex workers reported experiencing **barriers to healthcare**;² Experiences of **judgement & inadequate care** in healthcare settings

Federal policies that criminalize sex work, **Lack of funding** for support services, **Accessibility & cost** of healthcare, **Institutional exclusion & Structural violence** (Capitalism, Patriarchy, Colonialism, Oppression)

Stigma surrounding sex workers derived from various deep-rooted mental models: **Paternalism, Otherization, Moralism/ faith-based beliefs, Objectification, Victimization, Racism, White supremacy, Criminality, Sexism, Patriarchal beliefs, Misogyny**

¹ (Benoit et al., 2016)

² (Socias et al., 2016)

Využití modelu ledovce v praxi

Vyberte si nějaký problematický jev, se kterým se často setkáváte při meziorganizačním vyjednávání a zamyslete se nad jednotlivými vrstvami ledovce

Popište:

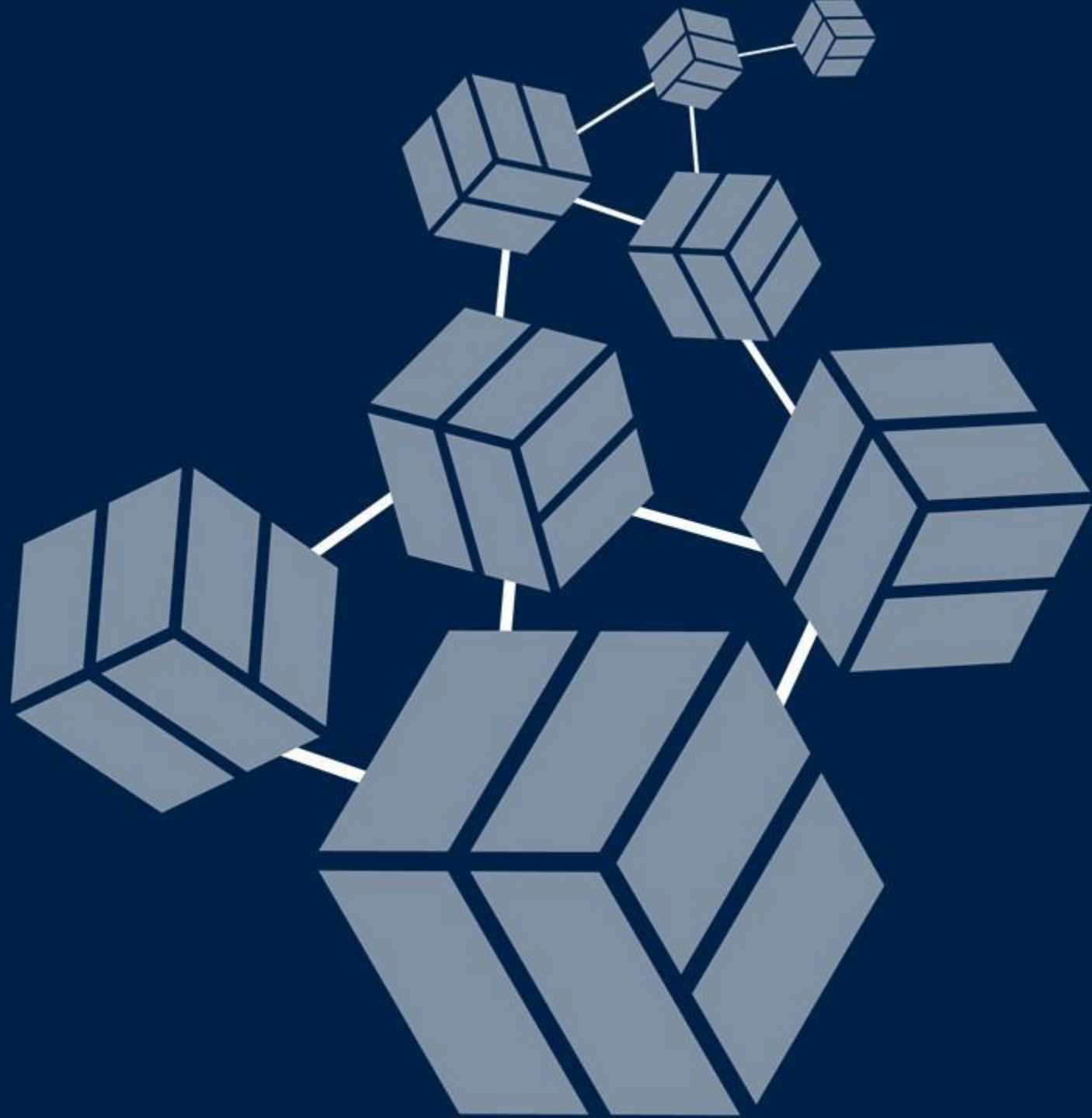
- 1) Události
- 2) Vzorce chování
- 3) Strukturu systému
- 4) Mentální modely

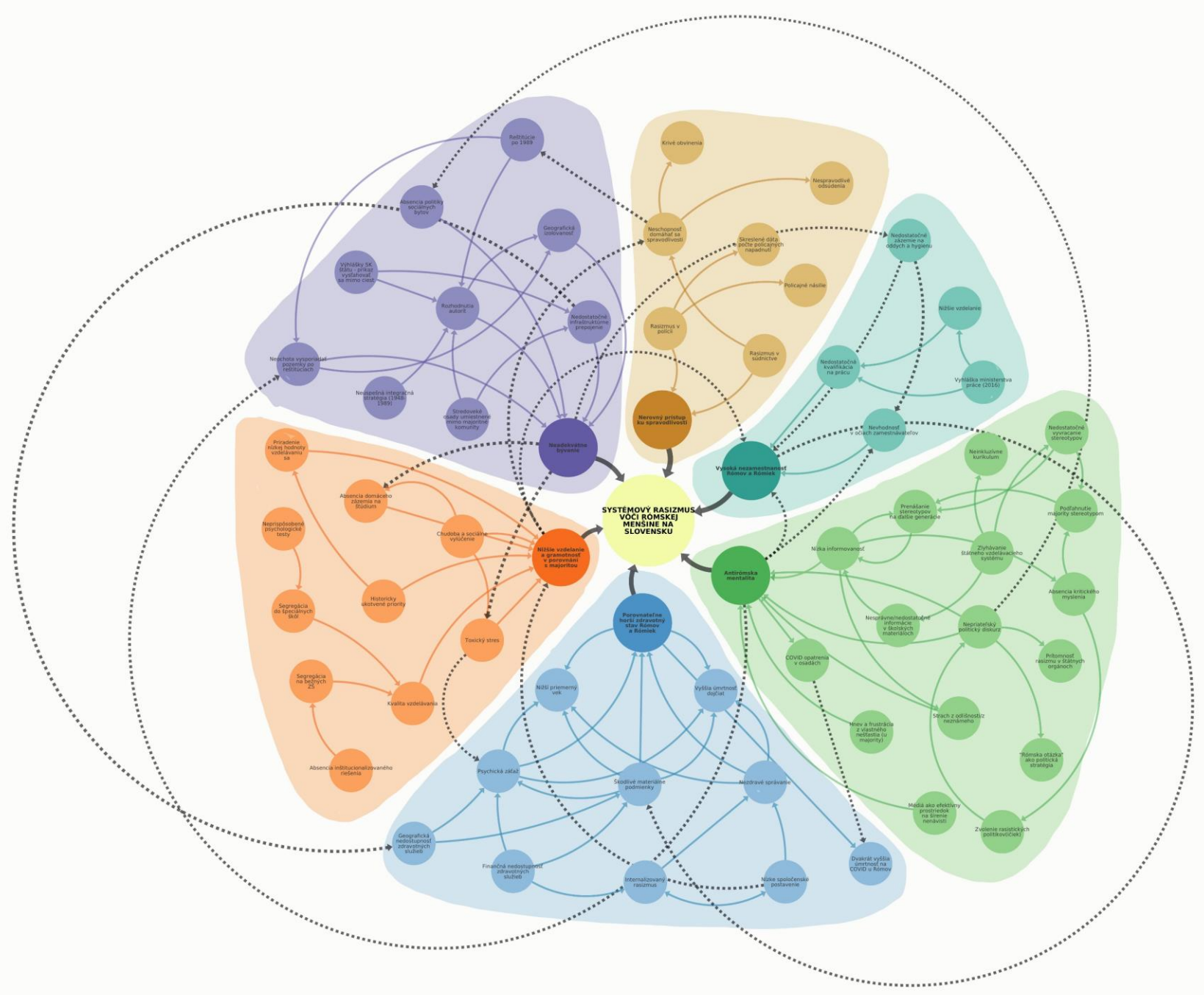
Pauza na kávu a protažení

Nástroje na podporu systémového myšlení II.

Systemové mapy

6

KLÍČOVÝCH PROBLEMATICKÝCH OBLASTÍ

BÝVANIE

ZDRAVOTNÍCTVO

VZDELANIE

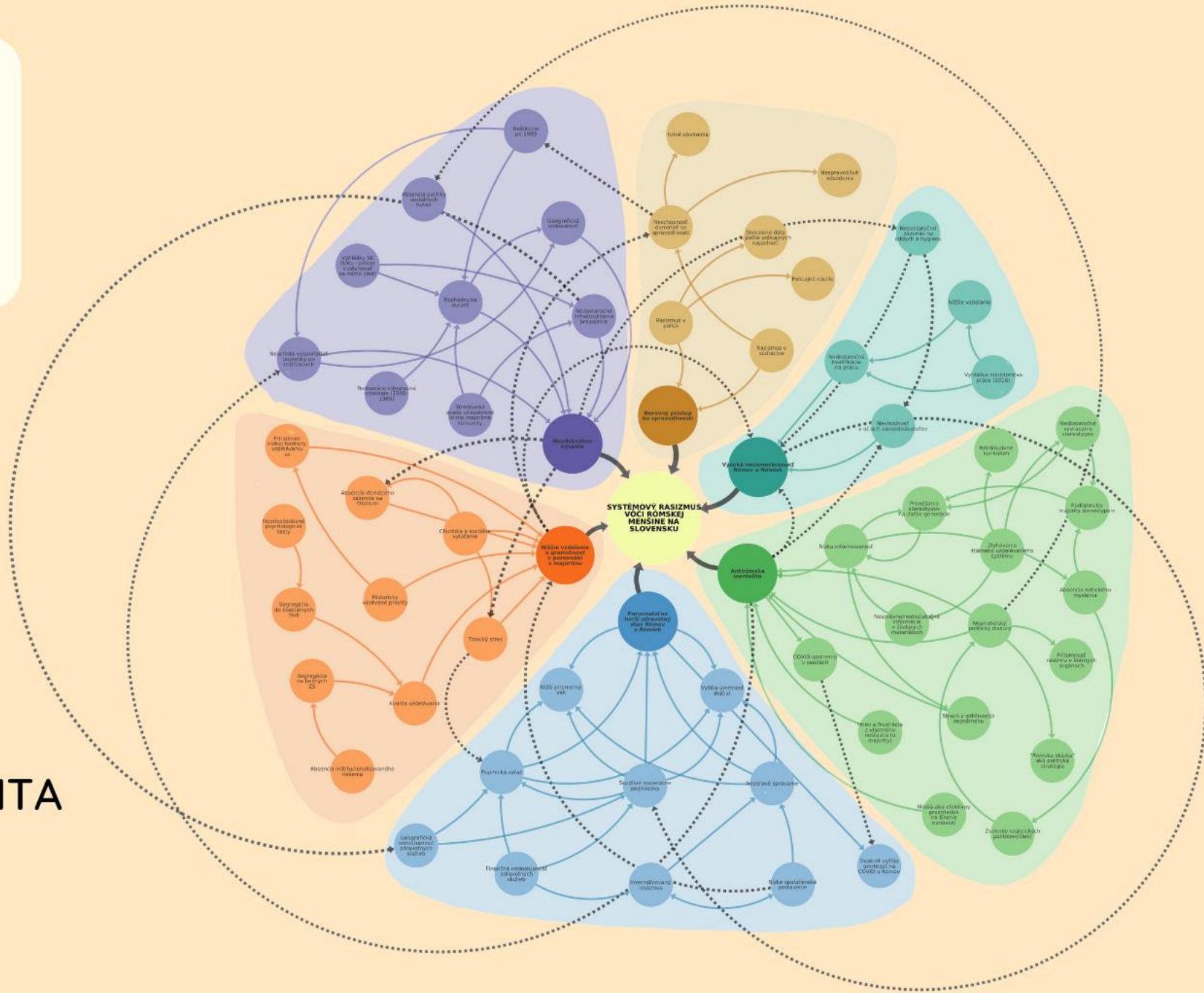
PRÁCA

ANTIRÓMSKA MENTALITA

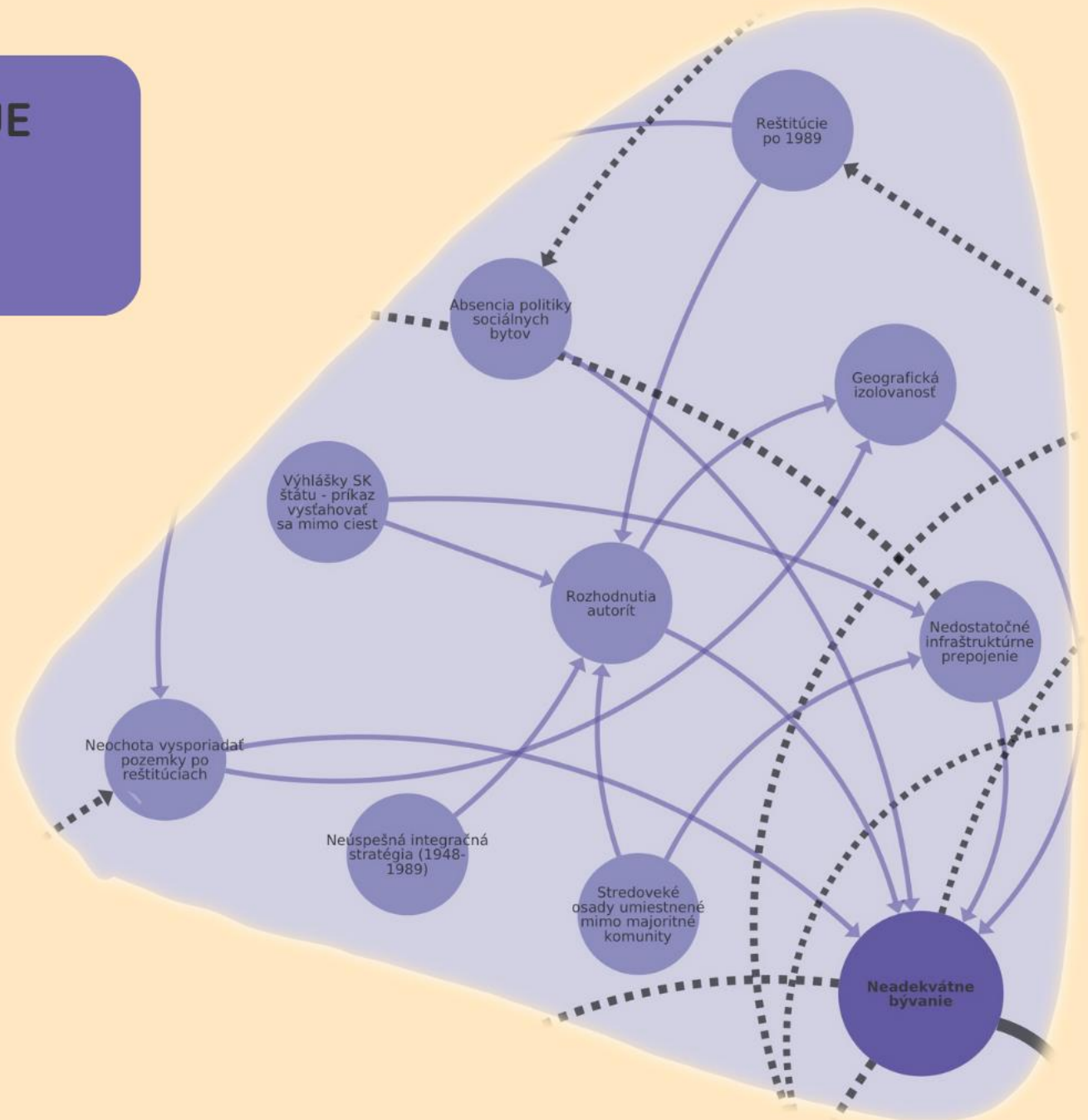

SPRAVODLIVOSŤ

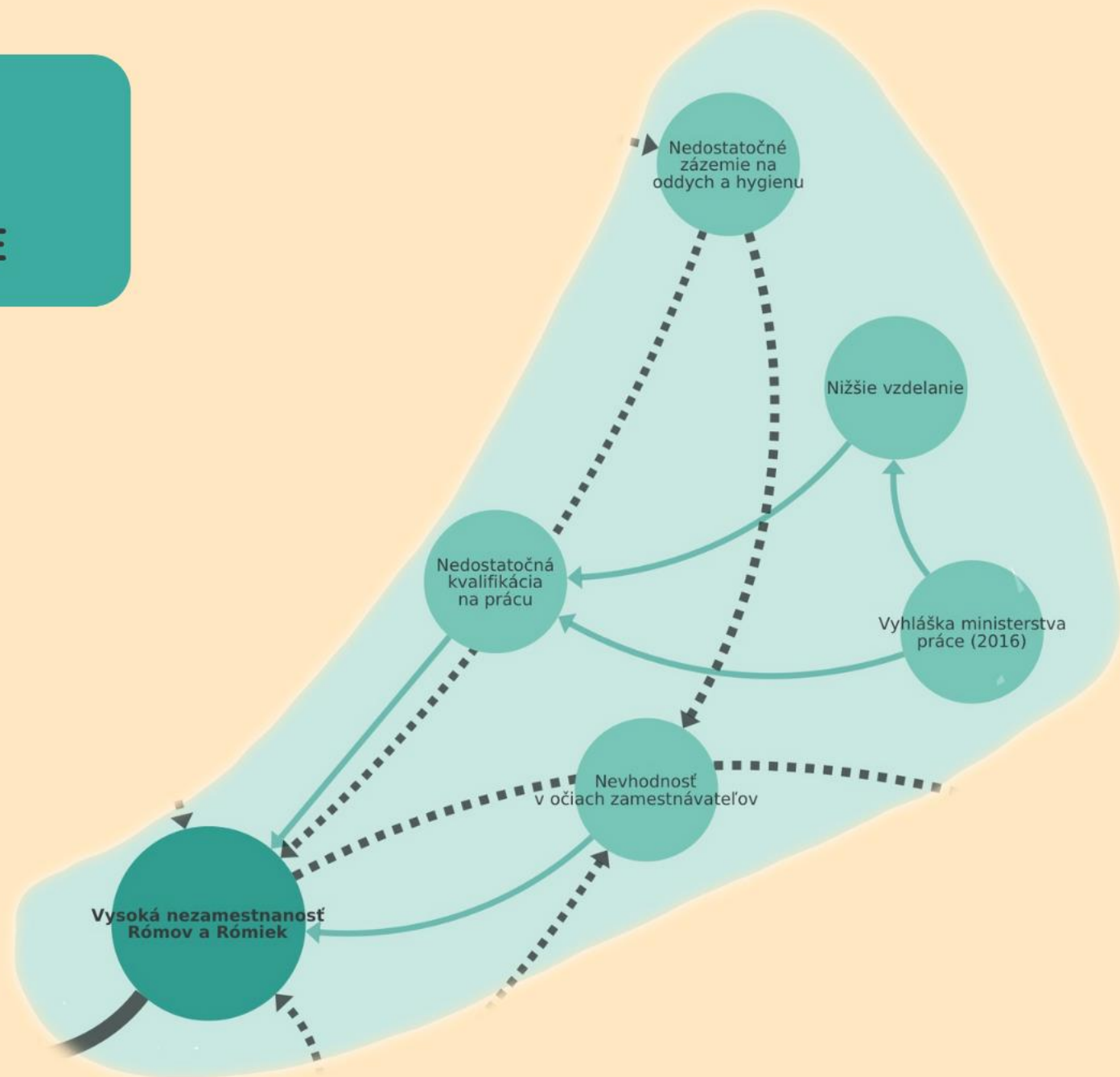
NEADEKVÁTNE BÝVANIE ZHORŠUJE KVALITU ŽIVOTA VO VŠETKÝCH OBLASTIACH

- Legislatívne vyčlenenie na periférie obcí
- Sociálna izolovanosť je podmienená geografickou

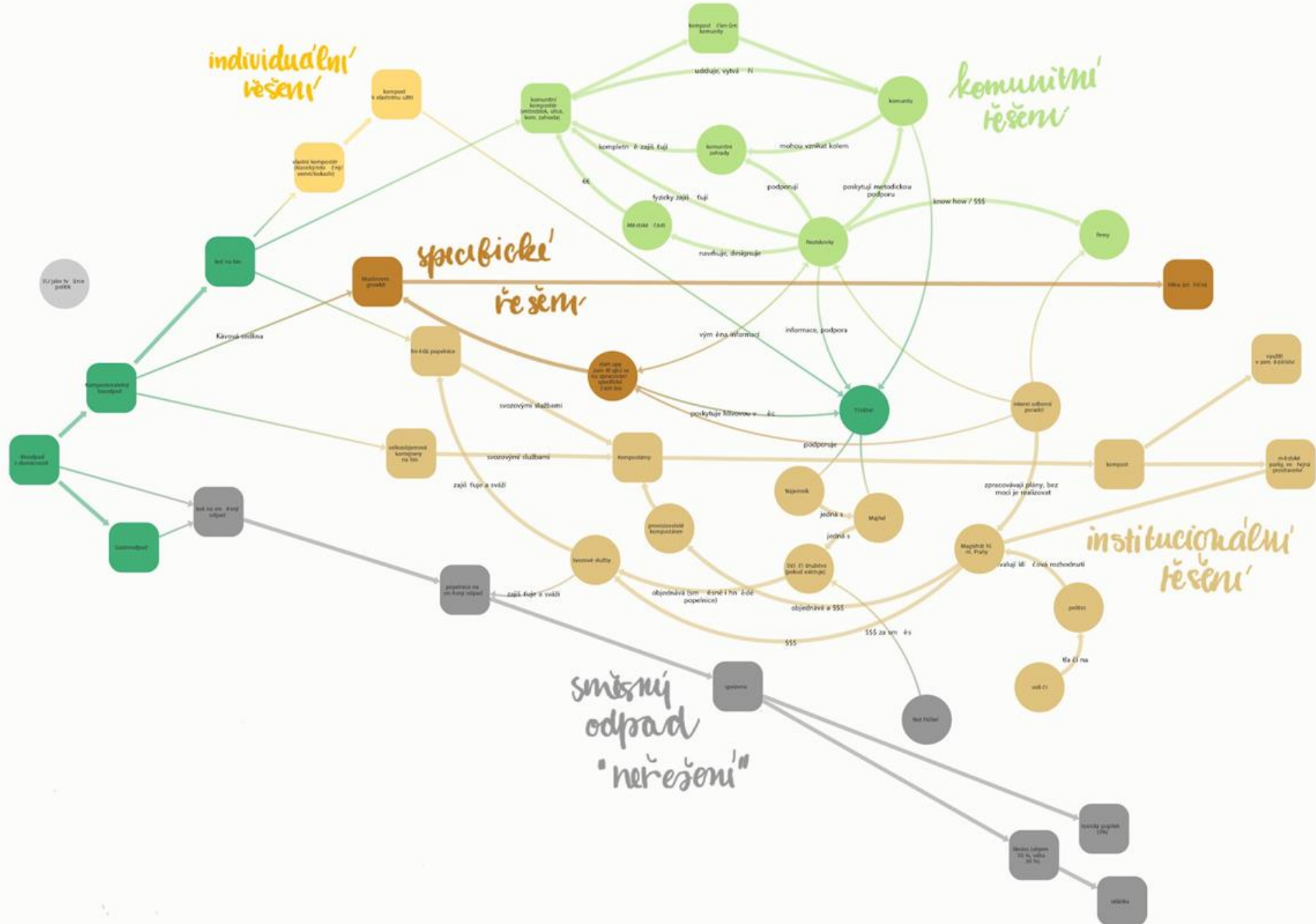

BYŤ RÓM/KA NA SLOVENSKU AUTOMATICKY ZNAMENÁ MAŤ ZNEVÝHODNENIE NA TRHU PRÁCE

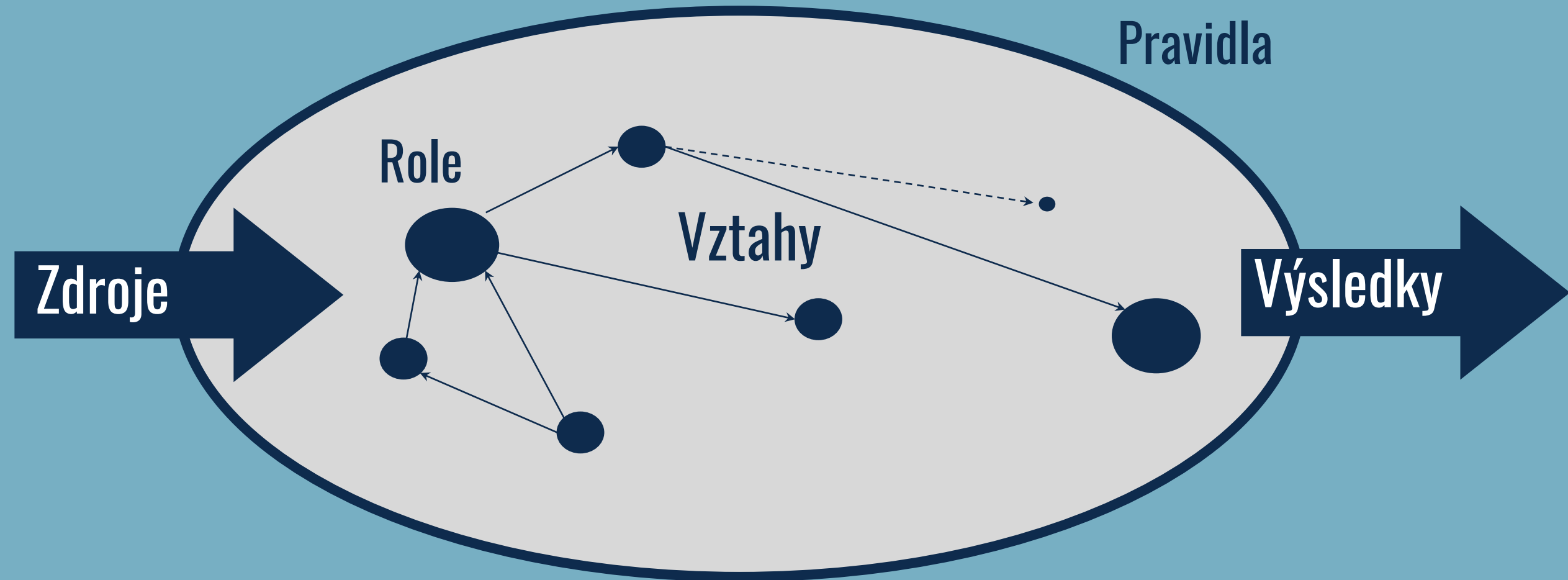
- Pretrvávajúci rasizmus na trhu práce
- Nízka pracovná kvalifikácia
- Stávajú sa súčasťou šedej ekonomiky - cyklickosť problému

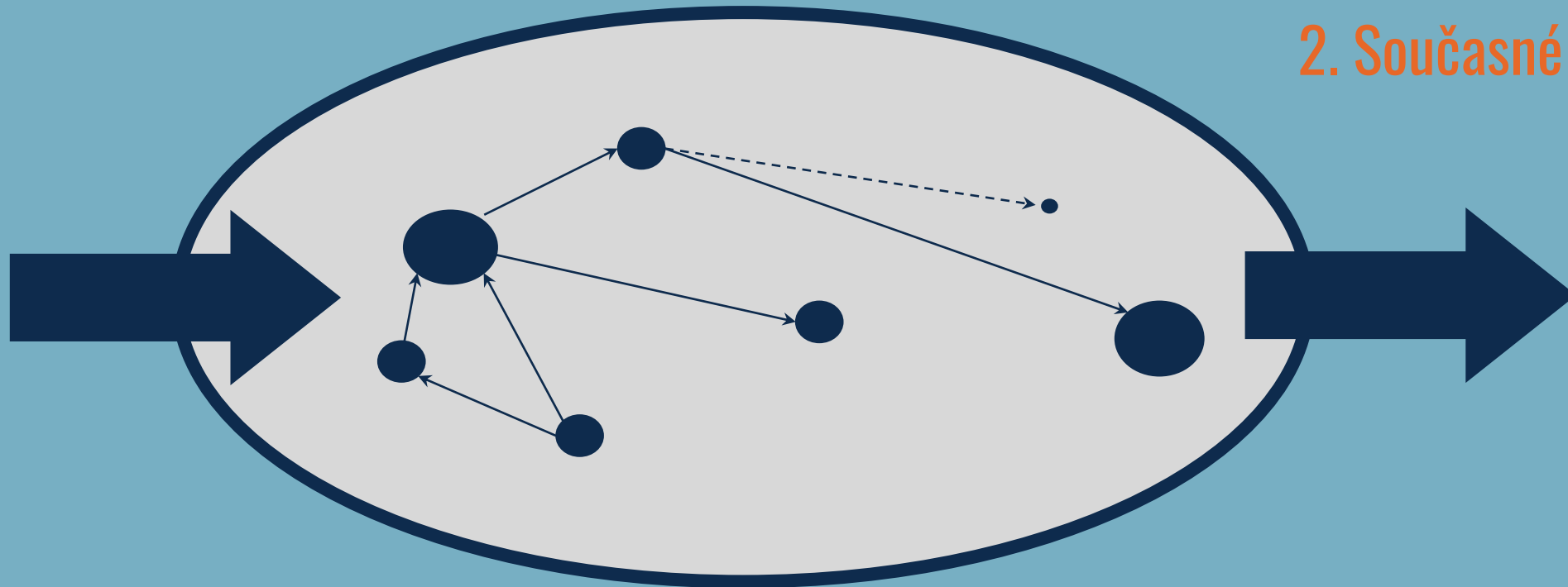

5R FRAMEWORK

1. FÁZE: STATUS QUO

1. Název systému

2. Současné výsledky

3. Současné zdroje, role, vztahy a pravidla

Model 5R v praxi

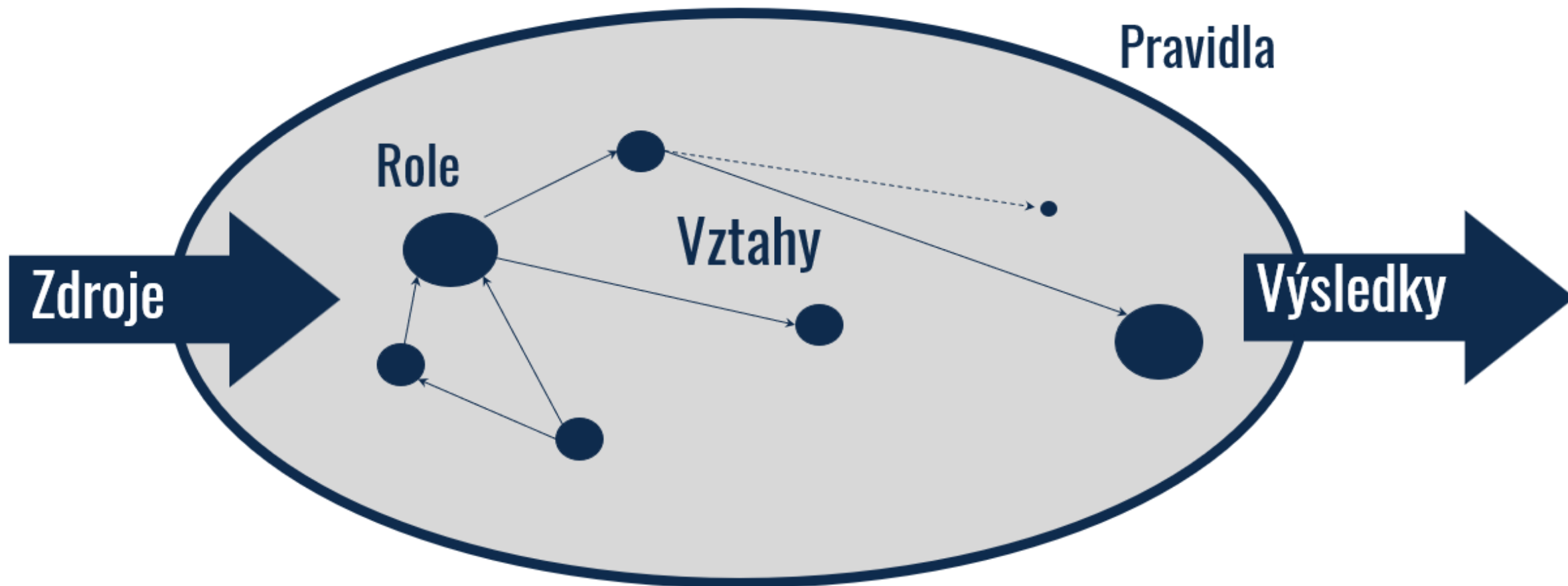
- Zamyslete se nad jednou situací, se kterou jste se setkali při meziorganizačním vyjednávání

1) Krátce si ji popište

Co stalo? Kdo tam byl? Co dělal? Apod.

Popište ji jako fotografii, jako záznam události. V bodech či vyprávěním.

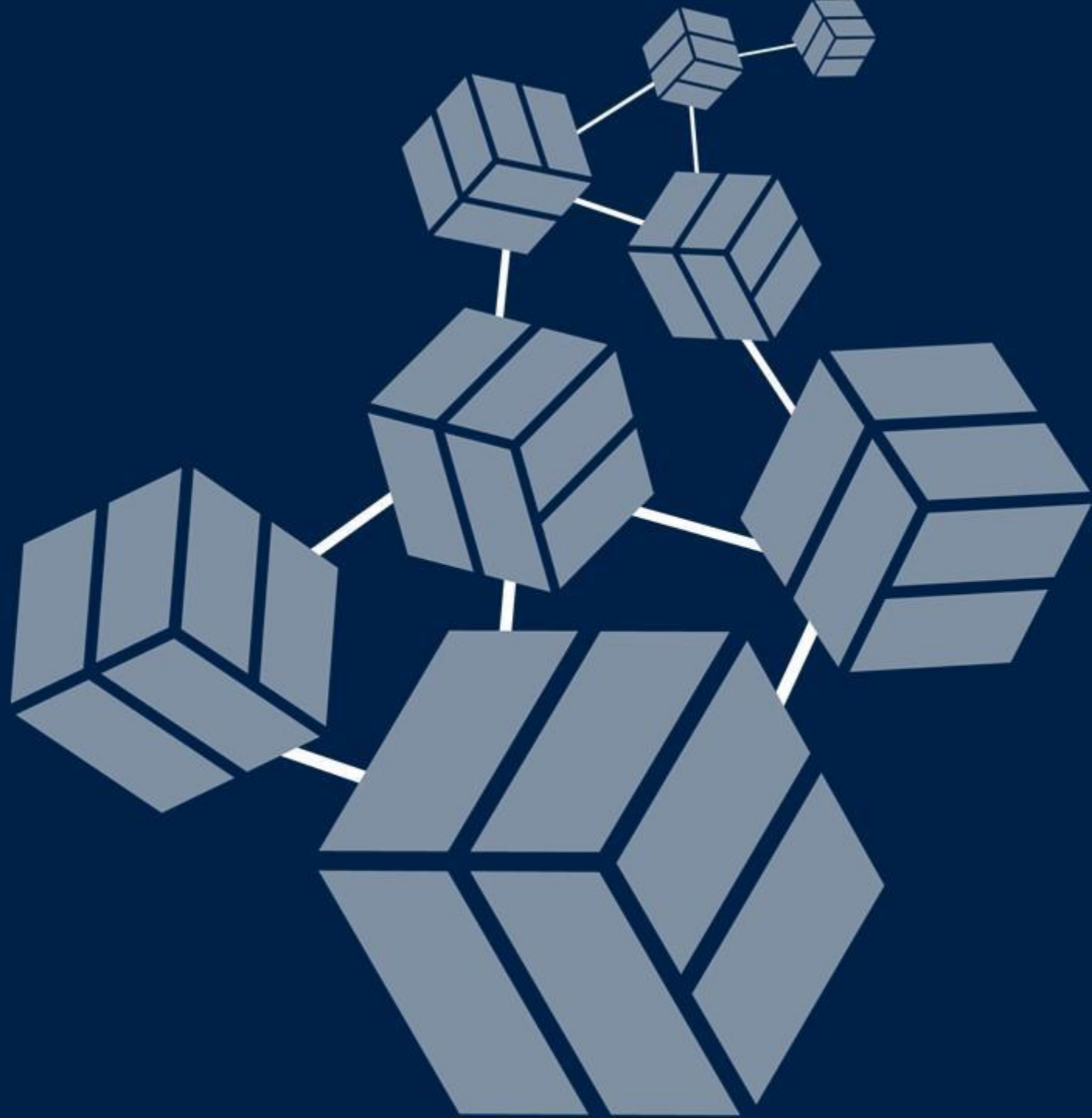
Nyní zkuste zachytit tuto situaci jako mapu prostřednictvím modelu 5R

Co se změnilo?

Co vám záznam do mapy umožnil?

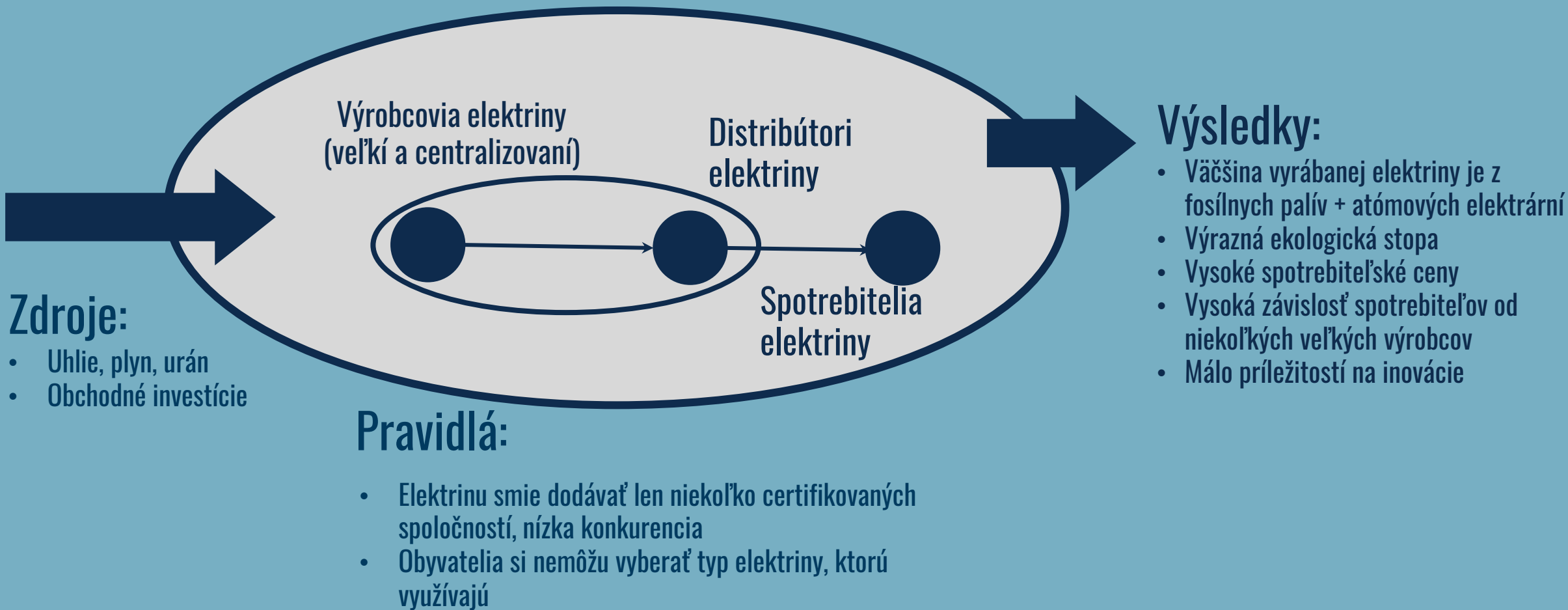
**A co to je
systemová
změna?**

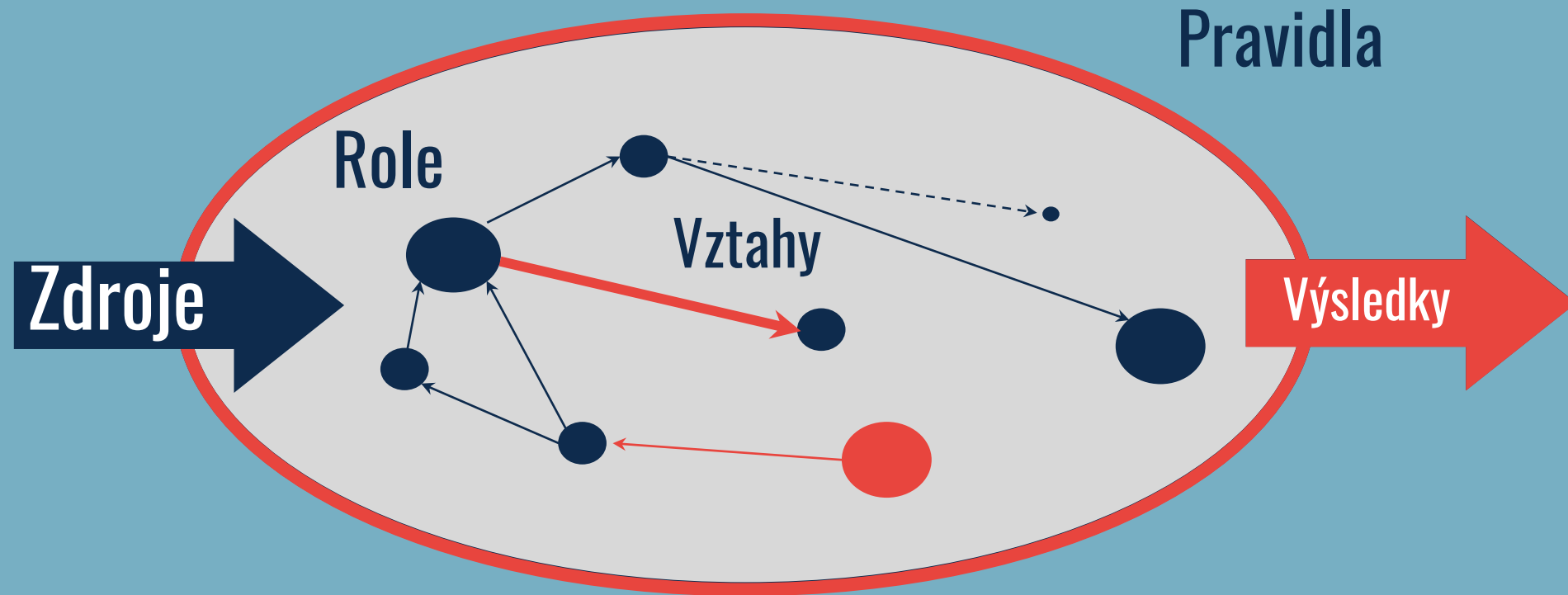
Ursula Sladek
Elektrizitätswerke
Schönau

SYSTEM PRODUKČIE A DISTRIBÚCIE ELEKTRINY V NEMECKU

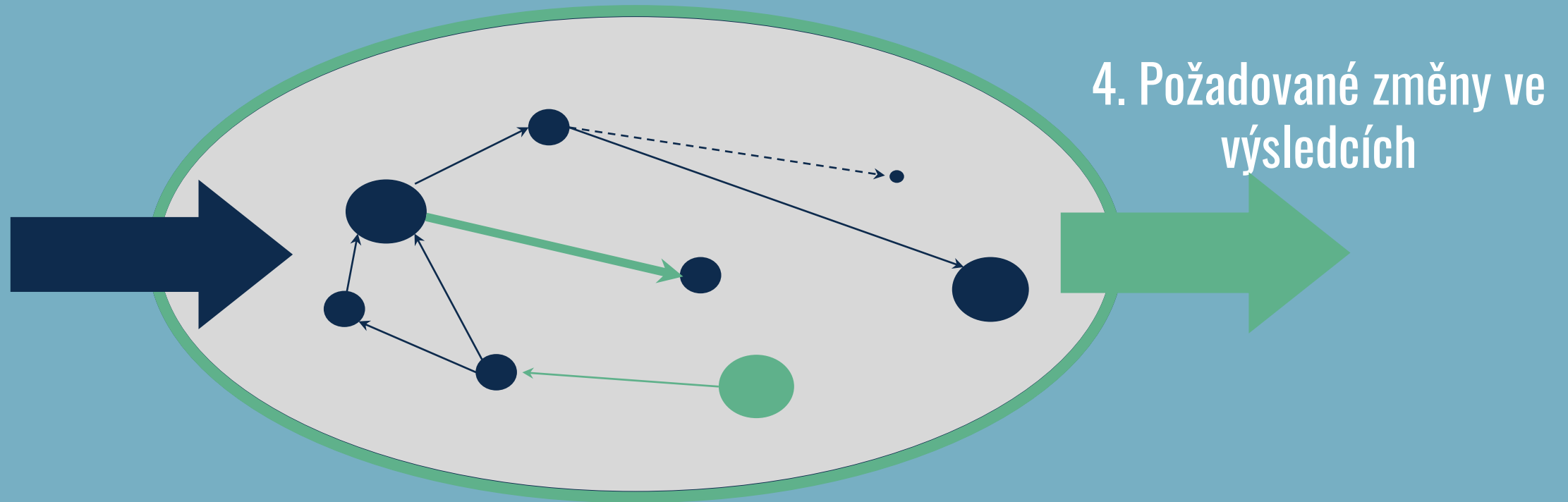

Systemová změna

2. FÁZE: CÍLOVÝ STAV

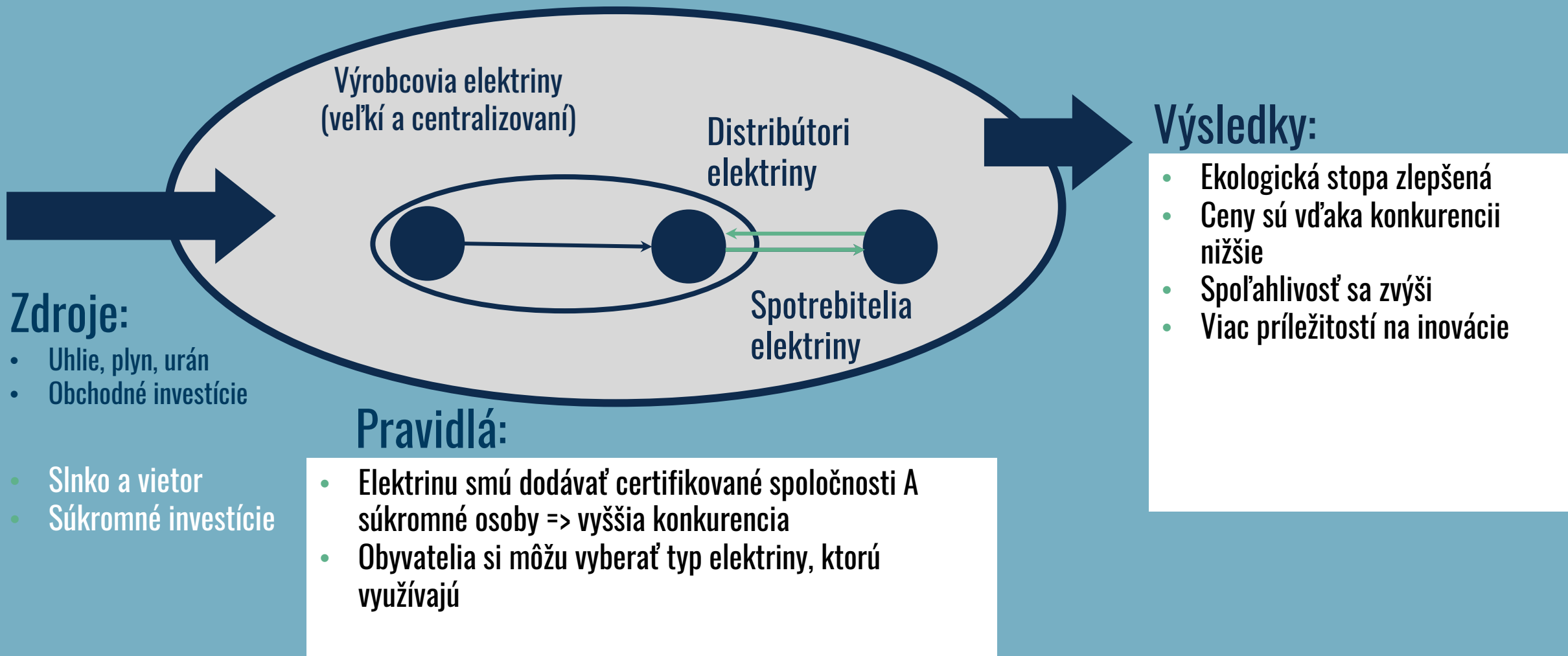
4. Požadované změny ve výsledcích

5. Potřebné změny v ostatních R

Ursula Sladek
Elektrizitätswerke
Schönau

JAK SE SYSTÉM ZMENÍ?

Six Conditions of Systems Change

Policies

Practices

Resource
Flows

**Structural
Change**
(explicit)

Relationships
& Connections

Power
Dynamics

(semi-explicit)

Mental
Models

**Transformative
Change**
(implicit)

TOUR

PRICING

GALLERY

MANIFESTO

SIGN IN

JOIN FOR FREE

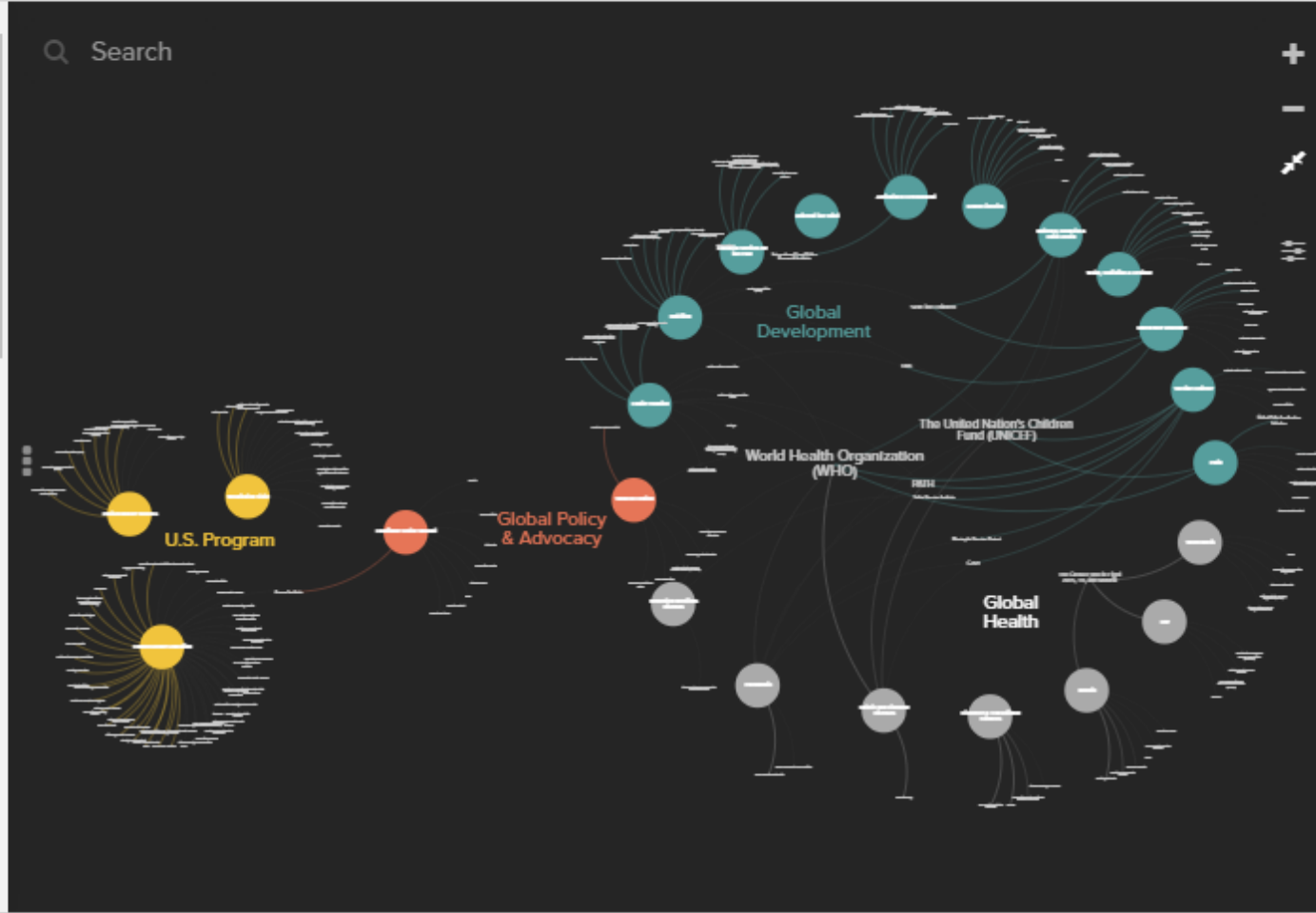
Make sense of your messy world.

Kumu makes it easy to organize complex data into relationship maps that are beautiful to look at and a pleasure to use.

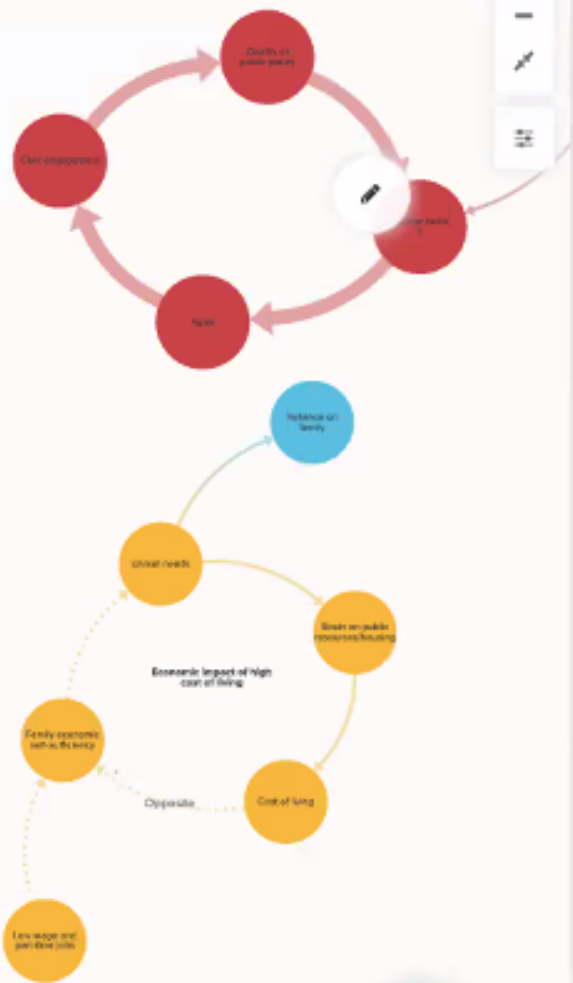
The Gates Foundation: A \$30B Global Network of Partners Guided by the Belief that Every Life has Equal Value

The Gates Foundation granted \$3.6B in 2013 alone and has granted more than \$30B since inception. With recent press about the increasing difficulty in giving away so much money effectively each year, we decided to take a look at the network of partners and strategies that powers such a large portfolio.

Try diving into any of the divisions to learn more:

Search

- Legend**
- Opposite
  - Deep structure
  - Transportation
  - Economy
  - Culture
  - Science
  - Government

CURRENT VIEW

View

Direct decorations may be overriding the settings below.
[DISABLE DIRECT DECORATIONS](#)

SIZE BY select a field

COLOR BY Region

Colors olympic

Theme light

Seeing a lot of gray on your map? Try using a larger color palette, like paired or set3. [LEARN MORE](#)

SHAPE BY select a field

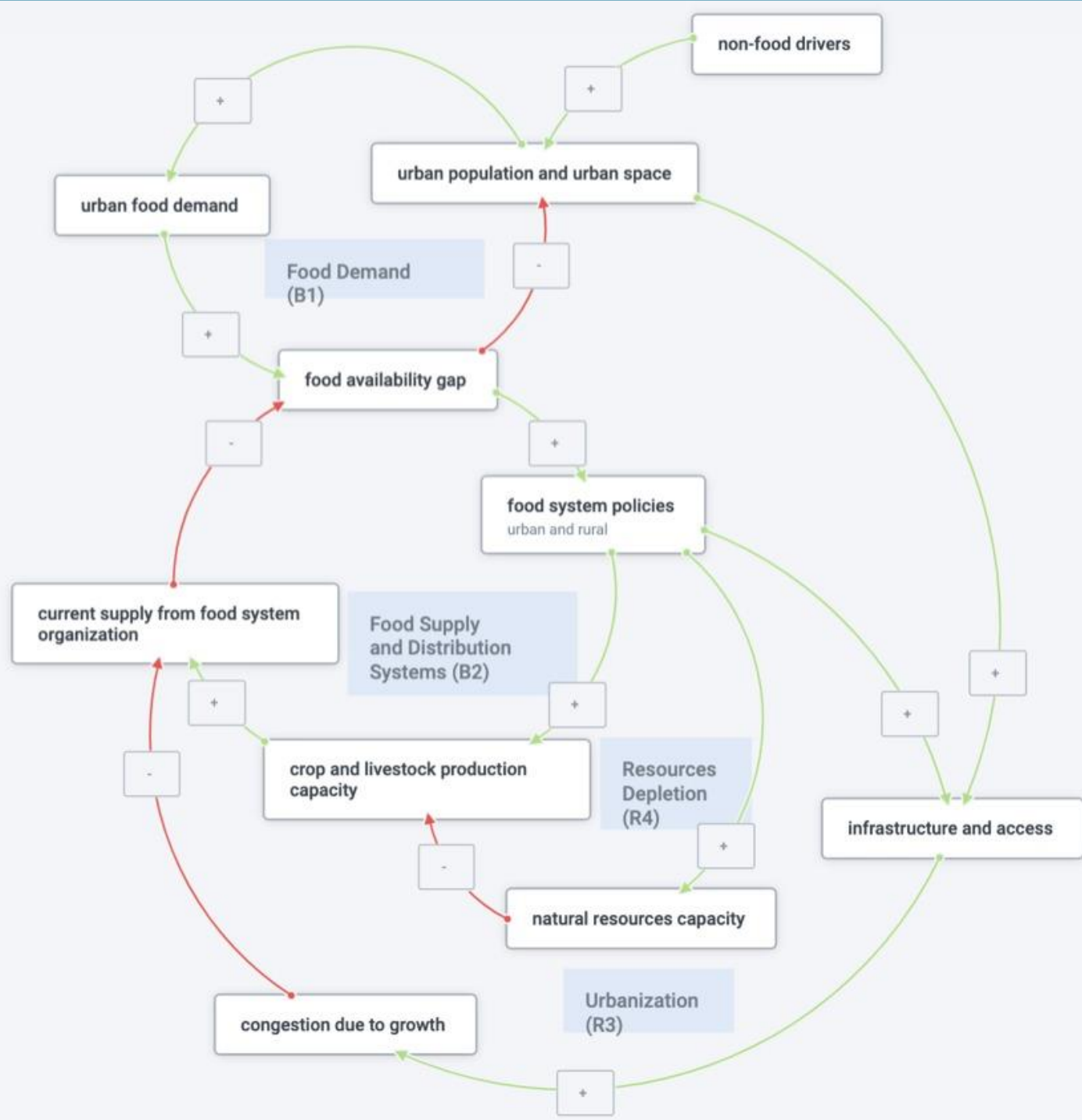
CONNECT BY select a field

FILTER 0 items hidden

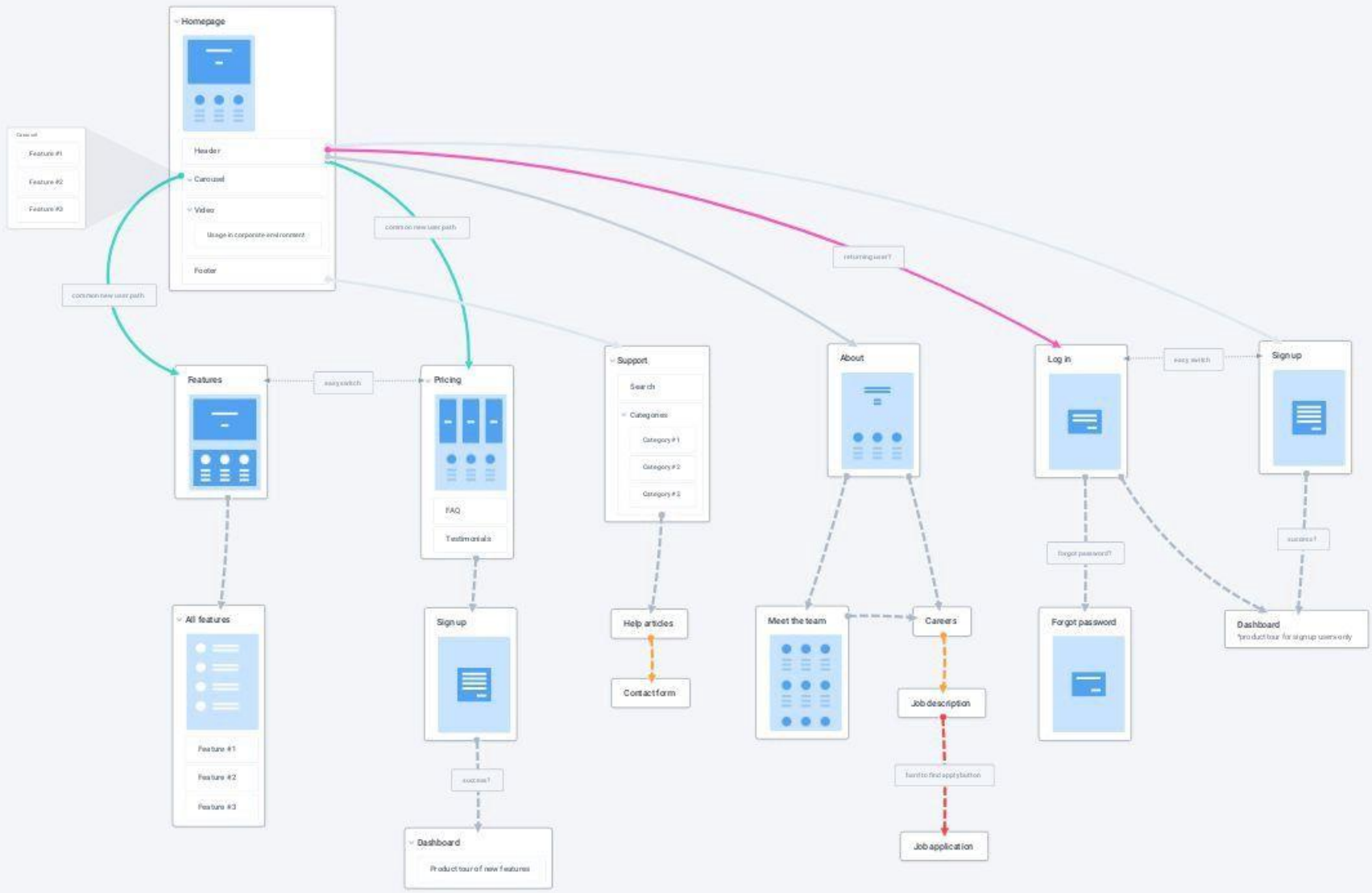
You've made changes to this view [SAVE](#) [REVERT](#)

[SWITCH TO ADVANCED EDITOR](#)

**Pákové body -
místa k
intervenci v
systému**

Pákové body
(body
působení v
systému)

Velikost síly
pákových bodů

Struktura systému

Vzory chování systému

Události

DONELLA MEADOWS' LEVERAGE POINTS

LEVERAGE POINTS:
PLACES TO INTERVENE
IN A SYSTEM

PUBLISHED BY
THE SUSTAINABILITY
INSTITUTE IN 1999

THE SYSTEM

CONSTANTS,
PARAMETERS
& NUMBERS

BUFFER
SIZES

MATERIALS
STOCKS &
FLOWS

RELATIVE
DELAYS

NEGATIVE
FEEDBACK
LOOPS

POSITIVE
FEEDBACK
LOOPS

INFORMATION
FLOWS

RULES
OF THE
SYSTEM

STRUCTURE
OF THE
SYSTEM

GOALS
OF THE
SYSTEM

MINDSET/
PARADIGM

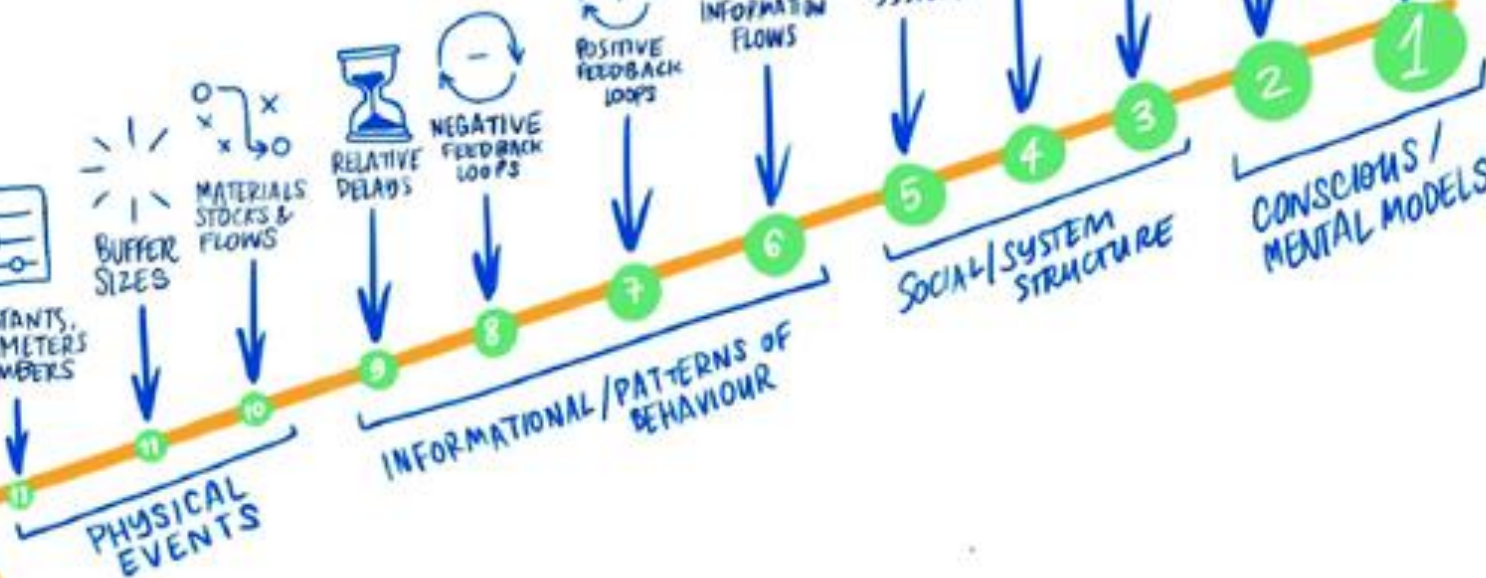
POWER
TO SEE THE
PARADIGM
AS SUCH

PHYSICAL
EVENTS

INFORMATIONAL / PATTERNS OF
BEHAVIOUR

SOCIAL / SYSTEM
STRUCTURE

CONSCIOUS /
MENTAL MODELS

Body působení pro zásah do systému

Body působení jsou seřazeny podle významu a možnosti ovlivnit systém:

- 1.) Moc měnit paradigmat, ze kterých systém vyvstává
  - 2.) Soubor paradigmat, z kterých systém vyvstává (jeho cíle, složení, pravidla, zpoždění, parametry)
  - 3.) Cíl systému
  - 4.) Moc přidat, změnit systémové struktury nebo nechat je vyvíjet se či organizovat sebe samy
  - 5.) Pravidla systému (např. stimuly, tresty, omezení)
  - 6.) Složení informačních toků (kdo má či nemá přístup k jakým druhům informací)
  - 7.) Zisk z vytváření pozitivních zpětnovazebních smyček
  - 8.) Síla negativních zpětnovazebních smyček (v poměru k tomu, co se snaží tlumit)
  - 9.) Délka zpoždění (v poměru k rychlosti změn systému)
  - 10.) Složení stavů materiálů a toků (např. transportní síť, struktura věku populace)
  - 11.) Velikost buferů
  - 12.) Konstanty, parametry, čísla (např. finanční pomoc, daně, standardy)
- Možnost měnit samotný systém přináší největší potenciál, jak různě systém ovlivňovat. Naopak pouhá možnost ovlivnění jen některých parametrů v okolí systému přináší jen omezené možnosti systém ovlivnit.

Co je Map the System?

- Celosvětová soutěž, která motivuje studenty k tomu **podívat se na společenské a environmentální výzvy trochu jinak**
- Studenti mapují problém, který je pro ně důležitý
- Výherci českého kola se účastní finále na univerzitě v Oxfordu

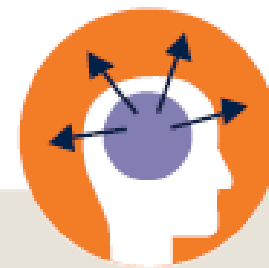
Understanding the Challenge

- 1 Understanding Systems
- 2 Identifying a Challenge
- 3 Individual or Team?
- 4 Research & Interview Tips
- 5 Understanding the Challenge
- 6 Mapping a System

Understanding System Dynamics and Relationships

- 7 Considering Power
- 8 Solutions Landscape
- Identifying Impact Gaps and Levers of Change
- 9 Impact Gaps & Levers of Change
- 10 Lessons Learned

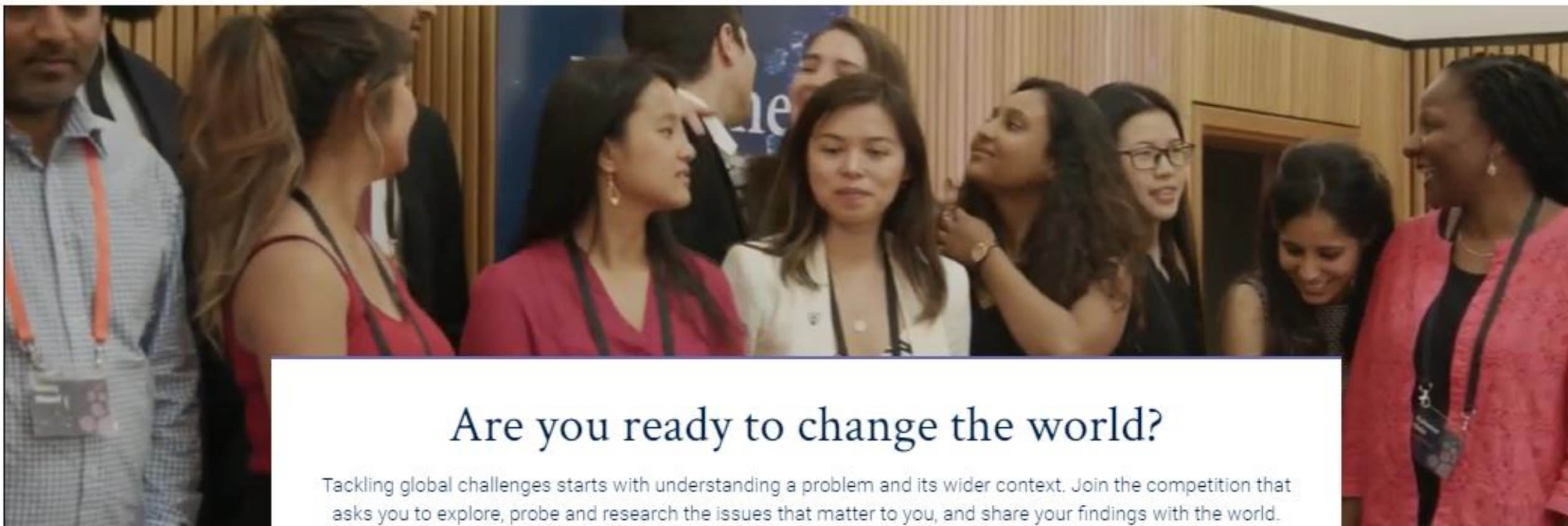
Putting Learning Into Action

- 11 Presenting Your Learning
- 12 What's Next?

Map the System

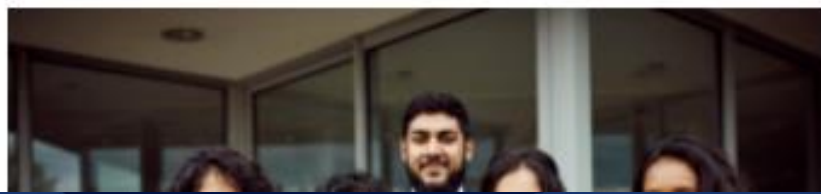
[Home](#) [About](#) [Get Involved](#) [Past Competitions](#) [FAQs](#)

Are you ready to change the world?

Tackling global challenges starts with understanding a problem and its wider context. Join the competition that asks you to explore, probe and research the issues that matter to you, and share your findings with the world.

Map the System is a global

Literatura

Nezbytná:

- Meadows, Donella H, and Diana Wright. Thinking in Systems: A Primer. Print. 2015.
- Meadows, Donella H. Leverage Points: Places to Intervene in a System Print. The Sustainability Institute. 1999.
- Senge, P., Hamilton, H., & Kania, J. . The Dawn of System Leadership. Stanford Social Innovation Review. 2015. 13, 27 - 33.

Rozšiřující:

- Stroh, David P. Systems Thinking for Social Change: A Practical Guide to Solving Complex Problems, Avoiding Unintend. 2015.
- Ashoka. Everyone a Changemaker. „Embracing Complexity" . www.ashoka.org/en-us/files/embracing-complexitypdf

Další zdroje

Online kurz Cesta k systémové změně: Ashoka

Online kurz: Systems practice: Acumen +

Omydiar Group resources

Reflexe

S čím dneska odcházím?

Děkuji!

